

DISPUTATIO ORDINARIA,
^{DE}
INDEBITA ET UNIVERSALI
CONVERSIONIS
GRATIA:

PRO *qua*,
D. O. M. A.

PRÆSIDE

JOHANNE HULSEMANNO,

THEOLOGIÆ DOCTORE, PROFESS. PUBLICO,
ET ALUMNORUM ELECTORALIUM EPHORO,

PUBLICE

IN AUDITORIO THEOLOGICO
RESPONDEBIT

M. THEODORUS GEORGII

TÖNNINGENSIS, EX EIDERSTÄDIENSIBUS HOLSATU.S.

AD DIEM XII. MAJI.

WITTENBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI,
ANNO MDC XXXVI.

III. diss. A
83, 10

183(10)

ЛІБАКІО ОІГАТІРІСІ
ЛІДЕВІІІ ТІ АДІАКОН
ОІДІОНЕВІО

AI FA SO

A. M. O. G.

ОИДАМЕРЦИИ ЗУЛАННО

THEODORE DOCTORE, PROFESSOR
OF PHYSICAL GEOGRAPHY.

FIGURA VI

THE BOSTONIAN

М. Н. Одоевский

Следует отметить, что в этом случае мы имеем дело с изображением

F.M. MICHIGAN

СЛАДКОЙ ГИНИНОЙ ГІРКУ
АУЗХ ЗАМОІН.

DE INDEBITA & UNIVERSALI CONVERSIONIS GRATIA,

Ejusque Modis.

Proæmium.

De Convertentis Gratia Necessitate

Ejus Σύνοψις:

 Onversio 1. tam quoad esse, quam quoad cognosci, necessaria. 2, 3. Ordo ē modus, quo fieri soleat conversionis, necessarium non est, ut precognoscatur ab homine convertendo. 4. Nec efficacia mediorum conversionis. 5, 6. quod probatur exemplis, non solum nescientium; sed et negantium efficiaciam mediorum salutis, et tamen per eadem media convertorum. 7. pro veris causis conversionis alias substituere impedit conversionem. 8. Verus conversionis modus, non potest ignorari vel negari a jam converso.

THESES. I.

Disputationi de Conversione, necessitas ejus, tam essendi, *Conversio* quām cognoscendi merito præponenda est: Illam inculcat Christus *fidei ē fā-* *Luc. 13, 5; Nisi conversi fueritis, similiter peribitis.* Unde cognoscendi necessitas fluit; Quod enim omnes facere necessarium est, neminem oportet ignorare; duci scilicet aliquam conversionem, seu velle Deum, ut peccatores convertantur. *Luc. 24, 47;* *Act. 17, 30.* Atque haec notitia fundamento salvificæ fidei immediate substat, ideo dicitur ὁ τῆς ἀπόκτηντος τὸν λόγον ἐγένετο, à quo oportet apud initium desumti reliqua doctrina, & describitur, quod sit conversionis ab operibus mortuis, et fides in Deum. *Hebr. 6, 1; Chrysostomus 2.* Sicut eum, qui ad doctrinam literarum educatur, elementa oportet primum audire; sic et Christianum haec scire exactè, et nihil dubitare de ipsis.

II. Modum autem operationis gratiae divinæ, in homine convertendo adhiberi solitum, vel ordinem et virtutem operationis ductionis

A 2

divi-

D. a. q. 6.

*potest
ignorari
et conver-
tendo.*

divinæ, ad causas conversionis organicas scire vel ignorare, per se nihil facit ad fundamenteum dogmaticum salvificæ fidei, illa homine convertendo adstruendum, ita quidem, ut necessum non sit, hanc doctrinam collocari inter eas, quæ sunt materia fiduciae in Christum, vel generandæ vel conservandæ. Ut enim Conversione ipsa ad facienda pertinet, quam in nobis fieri oportet, si æternæ salutis participes esse velimur, non adæquate ad credenda, quæ apprehendi à nobis, & certa fiducia credi necessum est, tamquam materiem, ex qua fiducia de remissione peccatorum mediata, vel immediate oritur: Sic & doctrina de Conversione circa ea versatur, quæ vel Deus in nobis operatur, vel à nobis agenda requirit, adeòq; intellectum informant, de iis, quæ cœu media adæquata hominem ad salutem perducunt, estq; res scitu & factu necessaria, ut fides in Christum subsequi possit, non dogma, ex quo materialiter fides generatur.

III. Qui proinde convertendus, errat in assignandâ caussis conversionis debitâ efficaciâ, simpliciter earum ordinem & agendâ modum ignorando, is procul dubio circa salutis periculum errat, quum per ignorantiam efficaciæ causarum conversionis, ipse efficaciæ non ponat obicem, & vel millesimus fidelium ante conversionem ne cogitaverit quidem, quomodo Deus utatur prædicatione Verbi, vel quibuscunq; mediis, ad fluctendas irregenitacum voluntates, aut quibus erjam ipse mediis ad conversionem adducendus sit, sed Verbo moveatur, nihil cogitans, quale organum sit. Id quod ex praxi Apostolicâ liquet, quâ initium prædicationis statim à Jesu crucifixo & remissione peccatorum sumptum fuit, atq; hæc dogmata, loco proportionati fundamenti, fidei auditorum substrata sunt, nullâ, de efficaciâ verbi & Sacramentorum, præfatione factâ, sed per præxim protinus, verbi & sacramentorum efficaciâ demonstratâ; Actorum primo, secundo, & tertio capp. cap. 3. 42, cap. 7. per tantum cap. 8. 35. cap. 10. 34. cap. 13. 16. c. 17. 33.

*Ex Efficac-
cia medio-
rum con-
versionis.*

IV. Qui circa efficaciam ipsam mediorum, & modum conversionis errat, negativè tantum, seu *κατ' ἄρσην*, ad imponere efficaciam velex toto vel ex parte causis organicis, aut negando, conversionem tali modo fieri, quali ordinariè fit, non tamē.

3. g. 5. 6

ponit, seu substituit, aliud conversionis medium, neq; in γνῶσει,
neque in πέπλῳ, quod reverā inefficax est; Is, (quamvis per-
culosè eret, lethaliter etiam, si cuicunq; cognitæ divinæ verita-
ti, quamvis non fuerit de fundamento, contumaciter contradic-
cendo perseveret,) ipsum tamen fundatum fiducia dogma-
ticum, quātenus est omnibus convertendis commune, nec de-
struit, nec seipsum, modè mediis illis utatur (non obstante op-
nione inefficacia) salutem privat. Ratio hæc est, quod non na-
turalis pravitas & resistentia, ob quam vel Verbum, vel Sacra-
menta, media conversionis ordinaria videntur homini irrege-
nito inefficacia, sed actualis adscititia ab actio, & depulso medio-
rum, horum efficaciam impedit; Ad quod enim corrigendum,
hæc media à Deo adhibentur, id non nisi affectatā malitiā effica-
ciam eorum impedire potest. Adhibentur autem à Deo hæc
media, ad ignorantiam & repugnantiam tollendam, Ezech. 11.
19. cap. 36. 26.

V. Exemplum est in Iudeis, Act. 2, 13. qui verba Apostolorum
pronugis μημετωπων habebant, & tamen iidem iisdem verbis **Probatur**
adducti compungebantur, ut viam salutis quererent, & inveni- exemplis
rent, v. 37. Est in Atheniensibus, Act. 17, v. 18, 19, 32, 34. Est in Naaman omnium
Syeo, non habente aquas Jordani tantæ efficacia, ut lepræ me- gentium :
derentur, quibus tamen admissis convalescebat. a. Reg. 5. 1. seq. Athenien-
confer, Marc. 9. 22, Joh. 1, 47. seq. Enimvero & hæc optimum refu- sium &
tandi compendium est: *Veni, & vide.* Est in Augustino, qui sermo- *Augustini.*
nem Ambrosii ex Verbo Dei nequaquam tantæ efficacia reputa-
bat, ut ipse ad Christianismum inde converti posset, sed Mani-
chaeorum dogmata multis modis efficiora censebat; nee ideo
Ambrosum audiebat, ut profectū, salutares inde caperet; sed ut
de facundiâ ejus periclitaretur. Interim autem dum auiculat, quam
eleganter Ambrosius dicat, simul subinerat veritas, sed languide,
ut r. benignorem redderer, ad opinandum de veritate Catholicæ scil.
illam non esset iam absurdam, qualē Manichæi eam pingerent.
a. ut putaret, quedam Manichaorum dogmata, non esse immota
veritatis. 3. ut Academicorum more de omnibus dubitaret, a. q. in
omnibus fluctueret. q. ut statueret, se tandem cateclumenum fore

in Ecclesia Catholica, à parentibus commendata, donec certi aliquid eluceret, quod cursum dirigeret. 5. Inde proficeret iudicis & confirmaretur; omnes versatarum columniarum nodos, quos illi deceptores nostri (Manichei) aduersus divinos libros immecebat posse disolvit. 6. Negat Manichaeus, negat Catholicus esset. 7. Deus, quia in Catholicâ Ecclesia credenda erant, tam oerius esse vellet, ut certus erat, quod septem & tria sunt decem, quia omnia apud Augustinum ipsum iisdem ferè verbis legere est, lib. 5. Confessionum à cap. 10. ad finem lib. 6. cap. 13. 4. 11. seqq. 8. Interim fluctuaret ab anno aetatis 30. ad 53. ut patet ex collatione capitis undecimi libr. 6. Confess. & cap. 6. libr. 9. Et disputaret interea secum, cito libr. 7. Confessionum. 9. agitaretur stimulis gratiae divinae, ut sui-met impatiens esset, ibi cap. 8. 10. agnosceret augustiora in sacris literis, quam in libris Platonicis, ibi. c. 9. & 10. 19. 20. 21. 11. cuperet informari in sacris à Simpliciano. lib. 8. cap. 1. 12. uiceretur exemplo Victorini, eximij Rhetoris, conversi, ibi. cap. 2. 13. luctaretur secum affectu & voluntate. ibi. cap. 5. & 11. 14. incitaretur auditâ devotione Antonij Monachi. c. 6. 7. 8. 9. 15. desereret prophane Rhetorica professionem Mediolani. lib. 9. c. 2. 16. meditaretur solus, quid amplectendum. ibi. c. 3. 17. Consuleret Ambrosium, qui libri sacri legendi, ibi. cap. 5. 18. baptisaretur. cap. 6. 19. delectaretur cultu divino, hymnis canticiis, ibi. & c. 7. atque ita deinceps sanctificaretur subinde magis magisque. Quia omnia ostendunt Conversionis modum, deprehendi anteâ sensu, quam comprehendatur intellectu.

Augustinus
credidit
Geoffreyus
in Bibli-
rum, non
scivit.

VI. Et notandum hic quidem obiter: Quod, cum Augustinus fluctuans in veritatem sacrarum literarum, & infallibilem earum à Deo dependentiam inquireret, eum non ante conversionem suam factum fuisse certum de S. Bibliorum observatione, sed eo ipso tempore, quam eorum, que creuenda erant, tam certus esse vellet, quam certus erat, septem & tria esse decem, Eo ipso, inquam, tempore Denim manu mitissimâ & misericordissimâ pertractasse & compoisse cor ejus, non, ut Geoffreyus Bibliorum immediate & apodictice sciret, atque à priori intelligeret, sed ut & eamdem arietatem in censendo de veritate Bibliorum adhiberet, quam dogmatis Manicheorum adbibuisse, qui et si polliciti essent, se omnissua ad oculum & sensum demonstraturos, nihil tamen aliud facerent, quam

quam ut temerariā scientiæ pollicitatione, multa fabulosissima & ab-
surdissima, quæ demonstrare non poterant, credi imperarent. Ut zu-
samdem æquitatem in admittendâ ~~the~~ πνευσία Bibliorum exhibe-
ret, quam quibuscunq; rebus humanis credendis largiretur. Ut consi-
derarem, inquit, quam innumerabilia crederem, quæ non viderem,
neg̃ cum gererentur affuissem, sicut tam multa in historiâ gentium,
tam multa de locis atq; urbibus, quæ non videram, tam multa amicis,
tam multa Medicis, tam multa hominibus atq; aliis. Quæ
visi crederentur, omnino hâc viâ nihil ageremus. Postremo, quam in-
concessum fixum fidei tenerem, de quibus parentibus natus essem: Quod
seire non possem, nisi audiendo credidisse. Deniq; . Dei dito
effectum esse, ait Augustinus, ut, quod maximum est, conversus
jam intelligeret, ~~the~~ πνευσία Bibliorum, præcipuum esse inter ea,
qua crederentur, non qua scirentur. Persuasi mihi, ait, non, qui
crederent libris suis, quos tanta in omnibus ferè gentibus, autoritate
te fundasti, sed qui non crederent, esse culpados. Nec audiendos
esse, si qui forte mibi dicerent; unde scis, illos libros unius veri & ve-
racissimi Dei spiritu esse humano generi ministratos? id ipsum enim
maxime credendum erat, &c. Concludit: Cogitabam hæc, & ad-
eras mihi; suspinabam, & audiebas me: fluctuabam & gubernabas
me: ibam per viam seculi latim, nec deserebas me. Ex quibus omni-
bus liquet, (ut uab̃ usc̃ recolligamus,) nec ignorantiam, nec
errorem negativum de ~~the~~ πνευσίᾳ verbi divini prædicati, vel de
eius efficaciâ ad operandam salutem, vel de modo & ordine ope-
rationes obesse, quod minus conversio subsequatur, dummodo
Verbum actu audiatur: Neq; noticiam, multò minus scientiam
~~the~~ πνευσίας, Biblicæ, virtutis Verbi, modi & ordinis in conversio-
ne, prærequisit ex naturâ rei, vel ex Dei instituto, ut salutaris
conversio subsequi possit.

Lethalis

VII. Qui vero efficaciam tūm causæ principalis, i.e. gratiæ error est,
divinæ, tum mediorum conversionis & modum convertendi caussas cō-
ordinarium non negat saltem, quia ignorat, sed natæ diabolus conversionis
pro veris causis alias substituit, alioq; modo apud Deum in gra- non veris,
tiam redire satagit, verbi gratia: Qui causam conversionis (α) pri pro veras
mam & (β) physicam, liberum arbitrium, quale per naturam est, substitue-
substituit, per merita congrui gratiam conversionis impetrare, (γ) ne, sive
sive (δ) aut dōξη sive πέπερτα.

aut eam deen per canalem quemdam *Entibusasticum* (δ) in cor Sabatium derivare conatur, is quidem fundamentum dogmaticum fidei à priori & directe non destruit, à posteriori tamen, quando sibi ipsi viam deveniendi ad consistentiam in hoc fundamento præstindit, sese à fundamento excludit, & viam salutis excidit, quò spectat Judæorum zelus in applicatione mediorum justificationis aberrantium, sequit ipsos salute excludentium. *Rom. 9.31.32. Gal. 5.4.* Quanto magis is, qui communia conversionis εὐχεῖα repudiat, salutis naufragium facit?

[(α) Bellarmin lib. 4. de Grat. & Lib. arb. cap. 15. col. 656. (β) lib. 1. cap. 14. col. 515 lib. 6. cap. 14. col. 799. (γ) lib. 5. de justific. cap. 22. col. 1130. (δ) Weigel. libell. Disp. pag. 12, 13. seqq.]

Verè con-
versus non
ignorat,
negat negat
veræ con-
versionis
causas.

VIII. Qui jam conversus est, non potest ignorare, nec nisi au-
versus non θνατάνετος negare causas & modum causandi in conversio-
ne, quum sensus interius hujus rei argumentum suppeditet
omni testimonio majus, & uinctio non possit non de se ipsa te-
stari. *I. Job. 2,27.* Quā etiam in causa Apostolus ad ipsam Galatas-
rum conscientiam appellat, *cap. 3, 2.* Neq; tamen judicium de
causis vel modo conversionis, ex sensu cuiusq; sed ex promissio-
nibus Verbi divini faciendum est. Soli individuo converso sen-
sus ille argumento est, se gratiæ divinæ, per verbum agentis, ef-
ficacia conversum esse, ut si illud neger, pro renato nequaquam
habendus sit.

CAPUT PRIMUM.

DE CONVERSIONIS NATURA.

Εὐρόφις :

1. *Conversionis descriptio.* 2. *Uox.* 3. *Facitudo.* 4. *Bellarmini falsa definitio.* 5. *Calumnia in Concil. m Araucanum II.* 6. *Calvinianorum inepita opinio.* 7. *Arminiana conversionis definitio.* 8. *Photimana* 9. *Weigelianæ.* 10. *Refert causas & gradus conversionis recte scire.*

Conversio-
nis descri-
ptio.

I. Est autem Conversio (a) mutatio in hominis (b) intelle-
ctu, (c) voluntate, (d) & appetitu, (e) à spiritu sancto (f) per
verbum (g) excitata, quā homini vires conferuntur, quibus po-
test (h) intelligere, (i) assentiri, (k) credere, & (l) obsequi, &
quibus (m) actu intelligit, assentitur, credit & obsequitur in iis,
quæ ad salutem scitu creditu & factu necessaria sunt,

[(a)]

[(a) *Jer. 13. 23. Rom. 12. 2*, ubi continuationem includit. Sic
Tit. 3. 5. Col. 3. 10. Hebr. 6. 6. ἀναστάνωσις vocatur. (b) *Eph. 4. 23, 24. avavéωσις.* (c) *Eph. 2. 3, 1. Pet. 4. 3.* (d) *Tit. 2. 12. Rom. 1. 24. Gal. 5. 24.* (e) *1. Cor. 12. 4. 6. 2. Cor. 3. 6. 8. penult. 2. Thessalon. 2. 13.* (f) *1. Pet. 1. 23. 4. Cor. 1. 21. Rom. 1. 16.* (g) *Eph. 5. 14. (h) 1. Cor. 1. 14. Eph. 1. 17. (i) Act. 16. 14. Rom. 8. 9. (k) Job. 6. 44. 45. (l) Rom. 6. 16. 17. (m) Phil. 2. 9. Job. 6. 29. Hebr. 12, Phil. 1. 6.*]

II. Vox *Conversionis* latior est vocabulis *Pænitentia; Resipiscencia; Regenerationis; Renovationis*, & significat omnem motum, qui intercedit statum hominis in originali corruptione, & statum restitutio*nis* in hâc vitâ; Ejusq; termini sunt, illinc quidem ab alienatio à Deo, infidelitas & quævis corruptio ex lapsu protopla*storum* sequuta; hinc Reconciliatio cum Deo, & hominis restauratio, quantum in viâ ad salutem constituto diversis gradibus competit: Quo sensu usurpatur ἀποστέΦειν, *Act. 3, 26, ἀπι-*
στέφειν. Act. 15, 3. cap. 14, 14, cap. 26, 18. cap. 11. 21. 1. Thessal. 1. 9. ἀπ-
στέΦειν 1. Pet. 2. 25. בָּשֵׂר Ies. 59, 20. Jon. 3. 8. &c. quamquam &
μετάνοια Matth. 9, 13. Luc. 15, 7. &c alibi hanc significationem ad-
mittat.

III. In hoc significatu accipit vocem *Conversionis* Liber *Ambitus cordiae, Declar.* pag. 675. B. Kemnitius. *Part. 1. Exam. Conc. Trid.* vocis.
pag. 132. 165, 166. D. Balduinus *Phosphori libr. 12. c. 3. p. 1090.* Atq;
hoc ideo, ut in designandis *Conversionis Subjectis* removeantur
1. Illi, qui per baptismum fuerunt in gratiam recepti, in capitibus fidei instructi postea, peccatis contra conscientiam fidem & sanctificationis gratiam amiserunt, quos Spiritus S. quem in baptismo acceperunt, licet ipsi ex suâ parte fædus illud irritum fecerint, excitante gratiâ semper comitatur, & ad revertendum instigat, catechesin & rudimenta fidei in memoriam revocando,
secùs quâm Gentilibus & extra Ecclesiam, & nunquam conversis, vel etiam induratis fit. 2. Renati, qui renovationem indies continuant & conversionis augmenta sumunt, de quibus hic non quæritur; sed de talibus, quales Apostolus describit, *Rom. 1. 21. Eph. 2. 12, cap. 4. 17, 18. 19.*

**Papistis
conversio
quid.**

IV. Bellarmius duplēm facit Conversionem hominis, antequām justificetur, unam ab infidelitate ad fidem; alteram à peccatis adjustitiam. libr. i. de Grat. & Liber. Arbitr. c. 14. col. 514. B. lib. 6. cap. 15. propos. 4. Agit autem; quasi qui ab infidelitate convertitur, non convertatur à peccato, vel qui ad justitiam convertitur, fiat planè impeccabilis, ut nullum amplius peccatum habeat; Aet. vult idem dicere, quod: esse conversionem à merâ vanitate ad dispositionem justificationis, & deinde à dispositione ad habitum; Vocat enim lib. 5. cap. 4. col. 673. A., Credentes, fideles peccatores, quando habitum spei & charitatis nondum induerunt, atq; hâc ratione excusat Concilium Tridentinum, quod opera talium fidelium peccatorum intellexerit, quando Sess. 6. Canon 7. non omnia opera ante justificationem facta, peccata esse decreverit. Quia verò hâc partitio nützt falsâ hypothesî, de fide historiâ & disponente ad justitiae infusionem, suâ vanitate corruit. Scriptura gradus Conversionis agnoscit; Nullam ab infidelitate ad fidem, quæ non simul sit Conversio à peccato ad justitiam; quum infidelitas maximum peccatum sit, Joh. 16, 9. Marc. 16, 16. & fides suo modo maxima justitia. Rom. 4, 5.

**Arausica-
num con-
cilium
non facit
pro Papis-
tis.**

V. Imitatus fortassis est Bellarmius Arausicanum Concilium num con- II. quod cap. 5. ait: Spiritum sanctum inspiratione suâ corrigere van- cilium luntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem. non facit Sed hi Patres longè alio sensu opponebant Pelagio, & ejus secta- pro Papis- toribus hunc Canonem, quia adactus Pelagius fatebatur tan- tamen, operis quidem boni initium ex gratiâ esse; sed initium fidei ex nobis ipsis, quam objectionem sibi proponit & refutat Augustinus libro de gestis Pelagi. pag. 63. & libr. de Predestin. Sanct. cap. ult. Volunt itaq; Patres afferere, etm fidem quam bona opera trahe- re initium ex gratiâ Dei; nequaquam verò aliam Conversionem introducere ab infidelitate ad fidem; aliam ab impietate ad pietatem; Vide præterea impiam definitionem conversionis ad Deum, apud Altenstaig. in Lexico §. Conversio ad Deum.

**Calvinia-
ni quomo-
do Conver-
sionem de-
finiant.**

VI. Calviniani Wetteravi in Actis Synodi Dordrechti. Part. i. pag. 711. Edit. Hanov. faciunt itidem duplēm Conversionem; Pri- mam & secundam. Prima Conversio ipsis est irresistibiliis influ- entia gratiæ in hominis intellectum & voluntatem, ad quam ho- finiant. ppos

mo adeò merè passivē se habet, ut impedire eam nullo modo possit. Secunda *Conversio* est, quando post infusionem illum habitum gratiæ, & internum principium hennè agendi, incipit edere bonas actiones, vitare peccata, credere, obsequi, hi enim omnes actus habitu infuso posteriores sunt. Quām vera sit utraq; definitio, ad specialem tractationem de operatione gratiæ efficacis pertinet. S. Scriptura neq; infusionem habitus fidei, nec habitum actu fidei ordine & naturâ priorem agnoscit, sed successivè & pedetentim hominem ad credendum ducit, ut ex frequentatis, per inditam, mediante verbi prædicatione, potentiam & inclinationem, aliquot actibus, tandem habitus conficiatur, si conficitur: Neq; vero tam absurdâ est, ut ex semine verbi dicat primò nasci perfectum triticum, dein spicas, postea herbam: sed contrariait: semen verbi primò germinare herbam, deinde spicam, postea frumentum. *Marc. 4. 28. &c.* Conferantur per totum caput, Parabolæ de semine verbi & ejus germinatione, quæ ad oculum ostendunt; nihil esse infusione illâ habitus fidei, ante ullum actum editum, absurdius. Partitionem ipsam quod attinet nulla est: quia conversione non datur nisi à malo ad bonum, à tenebris ad lucem: Secunda autem ista conversione, quam dicunt, est ab habitu fidei & charitatis ad ejus perfectionem; Nec hoc quidem, sed est tantum exercitium ex habitu fluens, & continuatio quædam piorum actuum. Imò sequitur exinde: eos nullam conversionem agnoscere, propriè sic dictam; Επιστρέψει enim & Ἐπιστρέψει, significant motum quemdam in homine, ab uno termino ad aliud, & voluntarium quidem ac liberum, non ratione voluntatis humanæ, tamquam prioris principij ad salutares motus ciendos, sed ratione voluntatis humanæ, tamquam principij proximi actionem edentis, dependentis tamen à superiori principio, quod est gratia Christi: Calviniani autem Conversionem faciunt, mutationem quamdam in homine per infusionem contrariæ qualitatis à Deo, quām homo non potest non recipere, quæ ipsorum Prima *Conversio* dicitur. Secunda quidem motus est, sed non *Conversio*, quia non fit ab uno extremo ad aliud, nec ab uno termino ad aliud, sed est consistentia in termino alterutro, quæ naturæ conversionis repugnat.

carissimis. VII. Arminius, Dilp. Public. 17. thes. I. *Resipiscientia, μετάνοια, au-*
mentis est, seu intellectus; Pœnitentia, μεταμέλεια, affectus; Conversio,
Ὄμησθαι, actus ex utroq; existens &c. Definit autem actum ho-
minis, ut à regeneratione distinguat, quā rectē actionem filii
Dei vocat; Conversionem quidem, actionem hominis appellat,
sed ut tib. 5, & 6 declarat, tamquam causæ proxime, & convergen-
tis semet, vi & efficacitate gratiae Dei, & spiritus Christi. Quod, si
de quotidianâ renovatione, & accrescēte intellectus notitiâ, vo-
luntatis restitutio, affectuum emendatione, fiducia & corrobo-
ratione intelligatur, verum est; De primo autem motu ab in-
fidelitate ad fidem, à peccato ad iustitiam (distinguo motum à
motione:) de primo, inquam, motu, falsum. In hoc enim homo
tantum sustinet locum, subjecti non morose repugnantis, & motio-
nen Dei, cum libertate contradictionis, admittentis, ut infrā
exponetur.

Photiniar-
ni non
agnoscunt
conversio-
nem, nec
conver-
tuntur.

VIII. Photiniani, quos notum est negare peccatum originale,
aut originalis iustitiae dispendium, nullam omnino conversionem
nem cognoscunt à tenebris ad lucem, sed virtus per se bona quotidie
conversionem in melius, conversionis & regenerationis enco-
misi ornant, Socinus in 1. Epist. Johann. c. 4. v. 6. Smalcius de na-
turali DEI Filio, cap. 2. Moscorov. de Baptismo c. 7. Ostroodus Infor-
mat. cap. 34. p. 280. quo commentatio definitionis monstro semel
admisso, quantum honoris tribuant causæ conversionis princi-
pali & instrumentalis, Deo, ejusq; Verbo & Sacramentis, judica-
tu proclive est: Scilicet, quemadmodum Pelagius in illam tan-
dem liberalitatem erumpebat, ut daret gratiæ revelationi Dei
aliquam salutis laudem: ita Photiniani vel in hoc liberales videri
cupiunt, quod omnem influxum, omne momentum gratiæ di-
vinæ in hominis conversione, definiant & terminent denuncia-
tione Evangelij, in quo hominibus sua promissa offert, si resipiscere
& renovari velint. Moscorovius l. d. Smalcius contra Nova Mon-
stra Smiglicij. cap. 2. Quæ calumnia in ἀρχηγὸν καὶ τελεώτην πέ-
πτως ἡμῶν inferiis elidetur.

Neg. Wei-
gelianni.

IX. Fanatici, de quorum Phantasticâ conversione, &c. Chem-
nitius in L. L. de Libero Arbitrio cap. 7. commemorat, & Weigeli-
anni æquè fætido & obscenoluto hæsitant, ἐλευθερίαν αἰτοῦ-

γελλο-

γελλόμενοι, αὐτοὶ δῆλοι ὑπάρχοντες τῆς Φθορᾶς, ut Apostolus & de his videtur vaticinatus, 2. Pet. 2. 19. Dum enim connascentia nature lumini absolutum splendorē, & quasi Promethei ignem, ex quo spiritualium rerum lucem & intelligentiam accendi oporteat: dum voluntati & affectibus eam integratam & perfectionem connaturalem affingunt, quæ principium & norma sit omnium piarum, laudabilium, & virtuosarum actionum, quā ratione fieri poterit, ut hi sanctuli convertantur à tenebris ad lucem congenitam, seu fatuum potius ignem, secum in mundum asportent? qui fiet, ut eruantur è potestate Satanae, & vindicentur Deo ad confidendum, ad serviendum ei, cùm habent eternam animam per inspirationem à Deo, unà cum Spiritu S. antequām in hanc orbem nascantur. Cujusmodi insana & impudentissima dogmata, quæ Weigelius part. postill. 1. pag. 49. 53. Part. 2. pag 184. seq. Jam Guldengriff. cap. 1, 8. &c. & sequaces ejus sine omni rubore prodiderunt, Catechumeni nostri, per Dei gratiam norunt cludere, & sentientes & scientes, se in peccatis conceptos, & natos, pravos esse à pueritate, naturā filios irae, nihil percipere eorum, quæ sunt Spiritus Dei &c. adeoque se conversionis gratiâ indigere quam maximè. Ps. 51, 7. Gen. 6, 5. c. 8, 21. Eph. 2, 1. i. Cor. 2. 14. &c.

Multum
refert,
conversio-
nis natu-
rem ejusq;
causas per-
spectas
babere.

X. Apparet autem ex his sententiarum divortiis, quantæ sit
operæ preciūm scire; quibus caussis, quo modo, quibus gradib-
us conversio perficiatur: præcipue quidem, ut certissima distin-
ctio habeatur inter virtutem Dei & nostram, quia Deus à nobis, post-
quam conversi sumus, ritè coli non potest, si ignoretur, quanta ejus in-
nos potentia, quanta nostra imbecillitas sit, juxta B. Lutheri moni-
nitum libr. de Servo Arbitr. ab init. Tum quia hæc cognitio tam
ardua est & sublimis, ut circa ejus studium non imbecilles modò
& astigmaris, ab ipso Ecclesiæ exordio frequenter lapsi sint, sed
quia ex iis etiam, qui per consuetudinem exercitatos sensus ha-
buerunt, & sanctum illud depositum ex Apostolorum manibus,
tradendum posteris, acceperunt, vix quisquam sit, qui hic se
humani quidpiam passum esse negare audeat: Vel ipsis Pontifi-
ciis, nimiis Patrum Zelotis, postquam omnis eluendæ culpæ
aqua hæsit, & vel ipsis Patribus ingrat⁹ zelus aliquantò deferuit,
non diffitentibus, teste Baronio lib. I. Annal. ad ann. 34. §. 213. Bel-

B 3 *laminaria*

larminus quosdam liberius pro Libero Arbitrio disputare, ait, quā pars
esset, Tapperum & Andradium indigetans, libr. 5. de Gr. & Lib.
Arb. cap. 4. col. 673. Pleriq; etiam ex Pontificiis suum in hāc cau-
sā à Patribus dissensum profitentur, ut Bellarminus libr. alleg.
cap. 2. col. 665. Sixtus Senensis Biblioth. lib. 5. in prefat. Toletus &
Maldonatus in cap. 6. v. 44 Johannis. Pererius in cap. 9. ad Roman.
num 33. Tolerus ibid. Quod pluribus exemplis probant Wittha-
ker contra Stapleton: de Peccato Orig. lib. 2. c. 2. p. 130. Morto-
nus Apol. Part. I. pag. 209. Bogermann, annot. in Grotium. p. 120.

Modi con-
versionis
extraor-
dinarij
hic non
attendun-
tur.

XI. Ut igitur ordinariæ conversionis caussæ, tām generales,
quām speciales, ordo & modus in agendo, objecta operationis,
& gradus distinctius conspicantur, segregandus est ab ordina-
riæ conversione, 1. Modus conversionis extraordinarius, quem Deus
prō liberā suā voluntate, & infinitā sapientiā, in hoc vel illo in-
dividuo, ad peculiare munus destinato, vel ad deditias gratiæ in
eo demonstrandas, vel ob quamcumq; caussam aliam nobis in-
cognitam, vult usurpare: Qualis fuit, quoad initium saltem, seu
vocationem ad pœnitentiam, Apostoli Pauli Conversio. Atq; or.
nono: Quoad initium & progressum, Conversio Latronis, Lur.
23. v. 24, anteà fortassis non catechumeni, atq; inter tot diffiden-
tiæ argumenta, quæ discipulorum fidem tantum non evacua-
bant, tām subito conversi, quem modum ratione nos assequi non
possimus: irresistibilis tamen absolute non fuit. 2. Conversio, toti
alicui populo, vel nationi à Deo intensa, quæ irresistibilis potest
dici, ratione totius aggregati convertendi, vel ratione aliorum,
qui intentionem illam Dei non possunt impedire, quomodo Pe-
trus ait, se non potuisse impedire, quō minus Cornelij familiam &
vicinos Deus convertere voluerit. Act. 11. 17. & similis locutio est
Act. 18. 10. Apud Augustinum quoq; de Corrupt. & Grat. cap. 14. quo
toco Calviniani omnes manifesta ignoratione Elenchi abutun-
tur. 3. Regeneratio infantium per baptismum, quo quidem & ii
ex regno Diaboli, in regnum gratiæ Dei transferuntur, Tit. 3. 5, 6.
Gal. 3. 27. non tamen propriè, & vi vocabuli ita dicendo, conver-
suntur, nec modi conversionis ordinarij, propter ineptitudinem
facultatum animæ, capaces sunt, quippe qui consistit in eviden-
ti reformatione intellectus, voluntatis & appetituum, eaque
quoad conceptus in mente formatos, maximam partem indele-
bili, quale in infantibus adolescentibus nihil deprehenditur.

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.
DE CONVERSIONIS CAUSIS,
Earumq; DIFFERENTIA.

Σύνοψις.

1. Due conversionis caussæ. 2. principalis, *Gratia Dei*, cuius diversa notio. 3. & gratuita beneficia dicuntur *Gratia*. 4. Quo sensu hic sumatur. 5. quorundam Patrum sententia de universalis gratia. 6. quid iis noret particularis gratia. 7. quo sensu gratia, & quo particularis appellatur. 8. *Gratia incipiens, præveniens, preparans* quid. 9. operans gratia. 10. cooperans & perficiens. 11. aliae appellationes *Gratiae Scholasticorum, Papistarum, Calvinistarum*. 12. Haec species gratiae non habent se per modum habitus infusi & permanentis. 13. Sunt à suâ causa, & invicem distinctæ & subordinatae. 14. *Gratia convergens latior* est gratia justificante. 15. predicationis Evangelij non venit hinc sub nomine gratiae. 16. Nec gratuitæ creatio, neu donorum in naturâ reliquorum conservatio. 17. Nec Christi exemplum. 18. Papistarum distinctio inter gratiam excitantem & adjuvantem expenditur. 19. Partitio item sufficientis & efficacis gratiae. 20. Calvinistarum, de hac partitione opinio. 21. Efficax *Gratia Augustino* quid. 22. Quid *Calvinisti*. 23. *Gratia irresistibilis* quale commentum sit.

I. Causæ Conversionem efficientes duæ in scripturis traduntur, *Gratia Dei*, ut principalis, & *Verbum Dei*, ut instrumentalis. conversio Illa, Ephes. 2. 3, 4. Deus, qui dives est misericordia, secundum multam nisi due; charitatem suam, quâ dilexit nos, mortuos in peccatis convivificavit principalis Christo. Jer. 31, 18. Hæc, 1. Petr. 1. 23. Regeniti estis per verbum Dei & instrumenti vivi: Distinguitur tamen illa Dei gratia, secundum diversas operationes, quas circa Conversionem exferit, in diversas species, quas alij totidem causas conversionis appellare malunt.

II. Ac summa quidem conversionis caussa est *Gratia Dei*, quæ quantum quidem hunc facit, significat 1. Commiserationis affectum, seu gratuitum Dei favorem, & indebitam benivolentiam, quâ mortis & æternæ damnationis reos homines, vult ad reconciliationem admittere, & ipse medium reconciliationis ordinare, videlicet Christi meritum & intercessionem. Quæ gratia suprema, independens, & sic loquendo, impromerita, ratione objectorum hominum universissima est, Job. 3, 16. Rom. 5, 8. 2. Cor. 5, 18, 19. Vel significat 2. benivolentiam intuitu meriti Christi provocatam, ad hoc

Principaliſſis cauſſa, Gratia, accipitur & variis modis.

ut velit Deus omnes homines ad participationem suæ gratiæ & vitam æternam vocare & adducere, Gen. 3, 16. Deut. 33, 29. Ies. 45, 17. Ezech. 16, 6, 17. Hos. 1, 7, Job. 14, 6. Act. 4, 12. Rom. 3, 24. Eph. 1, 45, 6, 7, 2. Tim. 1, 9. Job. 2, 1. &c. Vel 3. affectum cum effectu, seu benivolam Dei affectionem, adhibitam ad operationem Conversionis, id est, actualem communicationem mediorum salutis, 1. Cor. 3, 10. cap. 15, 10. Eph. 1, 13. cap. 2, 4, 5, 16, 17. Vel 4 Continuationem gratiæ assistentis, Ies. 5, 4, 10, 1. Pet. 5, 10.

*Gratia a
beneficia
dicuntur
Gratia.*

III. *Ipsam Conversionem, & quosvis motus bonos dici posse gratiam, quia gratis dantur, & sunt dona atq; effectus gratiæ, nemoumquam negat, uti pretium operæ non fuerit Jesuitas id zelo tñm intempestivo probatum isse. Inter causas vero Conversionis, hæc significatio locum habere non potest, nisi forte incrementa gratiæ, vel subordinatas gratiæ species, ut operantem & cooperantem, hoc sensu vocaveris, quia dependent à superiori gratiæ, tamquam principio. Quo sensu omne divinum beneficium gratia est.*

*Quo sen-
su hic Gra-
tia summa-
tur.*

IV. *De Gratiâ, sub acceptione tertia, nobis quæstio est, quatenus versatur circa Vocationem, Conversionem, Justificationem, Sanctificationem, & Conservationem hominis in eo statu. A quibus operationibus communiter denominatur Gratia Vocationis, Conversionis &c. Quomodo à materiâ circa quam, & ab effectu appellamus: Gratiam Electionis, Redemtionis, &c. Hanc itaque Gratiam, quando in actum deducitur, ratione extensionis, distribuunt quidam Patres, & eossecuti Arminiani, in universalem & particularem.*

*Patrum
sententia
de Universali
Gra-
tia.*

V. *Universalis gratia, ipsis est actualis vocatio omnium hominum ratione utentium, excitans in homine irregenito, ex donis naturâ insitis, potentiam sufficientem & proximam, ad inquirendum verum Dei cultum, & Ecclesiæ se conjungendum: movens etiam nonnumquam voluntarem, ut velit colere verum Deum, abstinere à flagitiis, inquirere de veritate; Cui motui Dei gratioſo, potest homo irregenitus, per eamdem Dei gratiam, hâctenus obtemperare, ut societati Ecclesiæ possit velle jungi, velit jungi, vel etiam jungatur, atq; ob quam gratiam neglectam & excusam, coram Judicio Dei fiat ἀναπολόγητος. Hoc pro-*

probare nuntiantur ex Rom. 1.19.20. cap. 2. 14. Act. 17.17. Job. 1.9. Tit. 2.
11.4. Tim. 2. 2,3. quibus dictis vel de vocatione objectivâ, ex aspe-
ctu creaturarum, vel de instinctu naturali ad venerandum Deum,
vel de vocatione ex parte Dei intentionali; &c; ut sic dicam, in
actu primo consideratâ, sermo est, non de supernaturali divi-
na gratia, actu singulis & omnibus hominibus semper & ubique
adhibitâ.

VI. Particularis Gratia ipsis est vocatio per Verbum; quod
patet justo Dei iudicio, & actu secundo non omnibus & singulis
semper & ubiq; annunciat; sed iis, quos Deus pro sapienti & li-
berâ voluntate per Verbum illud vult **advocare**. Act. 8.39. Psal.
147. ult. Job. 10.16. cap. 11.52.

VII. Appellant autem motu hominis, qui per prædicationem Ver-
bi sit, 1. **Gratiam**: Non quod operis ratio Gratiae in sola prædica-
tione Verbi, seu hoc modo revelati consit, absolvatur, exau-
tiatur & terminetur, quod Pelagius prætendebat, polloquâ convi-
ctus esset, beneficio creationis, & reliatarum reliquiarum imaginis
divinæ, non absolvi naturam Gratiae divinæ, quam Christus promeruit:
ut est apud Augustinum de gestis Pelagi cap. 10. de Spirit. & Liter. c. 2.
Et Maxentium in Epist. ad Hormisdam PP. sed quod & ipsum præ-
dicationis, seu talis revelationis beneficium indebitum sit & gra-
tuitum Joh. 1.18. Ephes. 3., 2,3,4,5. Appellant 2. **Gratiam** Parti-
culariem; non, quod nullum dogma θεοπνευστον, aut nulla materia Quomo-
credibilis, quæ verbo revelata est, veniat in gentilium quorum-
cunq; cogitationem, quando præveniens Dei gratia illos movet do Parti-
cularis
ad querendam Ecclesiam: Sed ideo, quod neque omnes omnino Gratia.
gentiles, qui tamen omnes, ex illorum opinione, præveniente
Dei gratiâ ad querendam Ecclesiam invitantur, dici possint,
quidpiam de Evangelio scire, nec qui aliquid sciont, id ex prædi-
catione ordinariæ missorum Doctorum & Evangelistarum ha-
bent, sed vel ex lectione Bibliorum, vel ex relatione aliorum. In
quo casu nil refert, sive ex lectione, sive ex traditione, sive per
Doctorem ordinarium, sive per quemcunq; alium, dogmata di-
vinitatis per Prophetas & Apostolos revelata Gentilis rescriverit.
Phil. 1,18: Istetamen modus cognoscendi, non omnibus homini-
bus communis, adeoq; nec communis hæc applicatio divinæ
gratiae

Motus in-
cipiens à
prædicati-
one Verbi,
quo sensu
vocetur
Gratia.

gratiæ est, sed aliquibus personis, ut *Socrati*, *Platoni*, *Aristoteli*, *Galeno*, *Seneca*, *Ciceroni* &c. particularis, & per hoc particularis Dei applicantis gratia dicitur: & quasi analogica prædicatio, quando legentes oculi repræsentant intellectui idem, quod aures audientes; vel quando ab homine quovis, et si nihil tale sentiente id auditur, quod ex Doctore Evangelico audires, si prædicatum tibi mitteretur. Pròinde axiomata illa & motus, qui in hominis gentilis intellectu & voluntate suscitantur, ex materiâ divinitus revelatâ, & sacrarum Scripturarum propriâ, illi, non universalis Dei gratiæ, sed vocationi per Verbum accepti ferendi sunt, undecunq; hoc Dei Verbum illis innotuerit. Modus enim, ut tritum illud sonat, non variat rem. Res & materia credibilis, eadem manet, quicunque eam annunciet.

*Gratia In-
cipiens
quid.*

VIII. Hæc porrò Particularis Gratia solet distribui in *Incipientem*, *Operantem*, & *Perficientem*. *Incipiens*: gratia illa est, quæ omnibus sensu communem Verbi divini in intellectum admittentibus communis est; numquam enim Verbum prædicatur, quin intus in homine attendente aliquid efficiat, *Ies. 55, 10. Matth. 13, 8.* quod per se ad conversionem conducibile sit, sive maiorem sive minorem notitiam rerum credendarum, sive agnitio- nem peccati in Deum commissi, sive ejus detestationem, sive potentiam peccati credendi, seu voluntatem ipsam, ut videre est in *Agrippâ*, *Act. 26, 28. Felice & Drusillâ*, *cap. 24, 25.* Atque in hâc homo se merè passivè habet, tûm quoad ad initium, tûm quoad finem motus divini. Nec ipse aliquid facit, sed tantum negati- tivè, non repugnat morosè. Quæ non- repugnantia, effectus, hujus gratiæ proprius est. Dicitur autem Apostolo & Augustino- talis *Phil. 1, 6. c. 2, 13. lib. 2: Contra duas Epp. Pelag. cap. 9. &c. lib. de grat. & liber. arbitr. cap. 17:* *Ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.* Ut ergo velimus, fine nobis operatur, cum autem voluimus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum operatur. Ita Bernhardus lib. de grat. & lib. arb. non procul à fine: *Ipsi nos pervenire nequaquam possumus.* *Qui autem bonum nescinom invenit, neminem salvat, quem non prævenit.* A Deo ergo sine dubio nostra fit salutis exordium, **NEC PER NOS UTIQUE, NEC NOBISCUM.** *Col. seq.* Igitur, qui recte sapiunt, triplicem- confitentur operationem, non quidem liberi arbitrii, sed divinæ gratiæ.

IN

IN IPSO, sive DE IPO: Prima, Creatio: secunda, Reformatio: tertia, consummatio. Quemadmodum igitur creatio perficitur sine aliquâ nostra actione, ita recreationis primus impetus & actus perficitur sine nobis: Ut rursus Bernhardus l. d. Sic autem gratiacam libero arbitrio operatur, ut tantum illud in primo motu; seminazione boni cogitati, præveniat, in ceteris comitetur: Ad hoc utique præveniens, ut sibi jam deinceps cooperentur.

IX. *Gratia operans*, est operatio Dei per Verbum in singularibus auditoribus efficiens assensum ad credenda, (qui est mentis illuminatio, Act. 16, 14. cap. 26, 18. Hebr. 6, 4.) gaudium & desiderium de Conversione. Luc. 8, 13. cap. 13, 17. Act. 13, 48. compunctionem cordis, & propositum conversionis, Act. 2, 37, qui sunt actus promoventes conversionem, quando est in fieri. *Augustino* dicitur, *excitans, dirigens, operans*: his enim nominibus illam Dei gratiam describit, quæ efficit in homine ipsum velle credere, vel le pîè vivere, serium, determinatum, & ex mentis illuminatione procedens studium, ut ex subjectis testimonii patet. Enchirid. cap. 32. *Nolentem prævenit ut velit.* libr. de grat. & liber. arbitr. cap. 46. Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit, ut velimus bonum, de quo dictum est, quod preparatur voluntas à Domino. I. i. c. 19. contr. duas. Epistol. Pelagij: *Volenti credere datur fides, immo ipsa voluntas de super excitatur, ut velit.* Epist. 107. ad Vitalem. Deus gressus hominis propere à primitus dirigit, ut viam ejus velit. Quæ testimonia huc faciunt, ut constet Bellarminum non secundum Augustini mentem, inter illas gratiæ species distingueere.

Operans.

X. *Gratia perficiens*, est operatio Dei in homine, quâ ejus intellectum, voluntatem & appetitum, à servitio Diaboli actu liberat & emancipat, atq; contrâ in homine efficit fiduciam de remissione peccatorum, adoptione inter filios, promptitudinem ad serviendum Deo, evitandi peccata, & cætera, quæ tamen ad statum regenerationis, quam renovationis in hâc vitâ requiruntur, Phil. 1, 6. c. 2, 13. Job. 1, 12. c. 8, 36. Rom. 8, 15. Gal. 4, 5, 6, 7. Rom. 6, 19. Gal. 5, 4, 25. Hæc Apostolo & Augustino dicitur perficiens & co-
operans.

Perficiens

XI. Alij has operationes gratiæ divinæ, aliis appellationibus insigniunt, ejusq; aliquot vel gradus, vel species faciunt; i.e.

*Aliæ ap-
pellatio-*

næs Gra-

nia.

C 2

Ponti-

Pontifici- Pontificij in primis. *Bellarmin.* lib. 2, de Grat. c. 2. *Gregorius de Va-*
erum. *lentia Tom.* 2. Disp. 8. Q. 7. *Perrotus* in *Cornucopia*, *Altonstaign.* in
Lexico, V. *Gratia*. *Alvarez de Auxiliis* Disp. 1. c. 6, 57. *Cumel-*
Scholafti- T. 1. Var. Dispp. fol. 129. 2. & alij: *Magistri*, *Thomae* & *Bonaven-*
corum. *turæ partitiones* apud *Flacium* sunt, part. 1. *Clavis*, in *vocabulo*
Calvinia- *Gratiæ*. *Erasmus* contra *Lutherum* facit tres species *Gratiæ*
norum. *convertentis*, *Incipientem*, *adjuvantem*, *perficientem*. *Martyr* LL.
Comm: Part. 2. col. 884. & *Calvinus* Institut. l. 2. c. 256. & *Pareus* ita
cap. 2. *Bellarmin.* de Grat. pag. 48. admittunt Lombardi distin-
ctionem in gratiam operantem & cooperantem, sed alio sensu. Cal-
viniani *Synodici Dordrecht.* non convenient: Alij duas tantum
species gratiæ agnoscunt, primam & secundam, ut *Emdens* Judi-
cio de Artic. 3: Alij plures, ut *Palatini*, & *Pareus* peculiari ju-
dicio ad Synodum missi. *Omanes* Augustini testimonio, ut præ-
cipuo in hac controversia, nisi. Ex quo tamen illæ singulorum
distinctiones, & specificæ differentiaz, præcipue quos *Bellarmino*
nus comminiscitur, difficulter probari poterunt.

Hæ species XII. In genere de illis hic præsupponendum est: 1. Quod non
gratiæ, sint habitus quidam infusi, sed actiones Dei gratuitæ agentes sin-
non ha- gulae pro suâ mensurâ, quas ex dispensatione Dei habent, per mot-
bent se per dum pulsus. Apoc. 3, 20. *aperitionis*. Act. 16. 14. *tractionis*, Joh. 6,
modum 44. quales actus Ies. 5, 4, s. per allegoriam operarum in vincam
habitûs collocatarum describuntur. Ipsa quidem *Conversio* in actum
infusi & producta dicitur *Circumcisio* Ezech. 6, 9. *Creatio* Psal. 51, 12. *Vivi-*
perma- *ficatio*. Ies. 57. 15, *Regeneratio* I. Petr. 1. 3. *donatio cordis novi*
mentis. *Ezech. 36, 26*, sed non ut habitus infusus, verum ut forma novi-
ter introducta, & homini assistens. Quæ in re *Bellarminus* no-
bis assentiri videtur, qui, quamvis gratiam justificationis per in-
fusionem habitum, fidei, spei, charitatis perfici pugnet; gra-
tiam tamen, quæ hominem prævenit, excitat, quæ in eo operatur
vel cooperatur, vocat specialm gratiæ, actualm, contra-distin-
ctam gratiæ permanenti, & habituali, Eamq; definit per motum &
actionem, quæ Deus hominem movet ad operandum volcum eo opera-
tur, col. 472. Ita *Valentianus* Q. 3. loc. allegat. & tamen has
ipsas species, tamquam habitus nobis infundi, censet idem *Bel-*
larminus cap. 14. col. 513, atq; ita eamdem gratiam & actionem
& ha-

& habitum esse, ac infusum quidem Bellarminus locis allegatis, &
lib. 1. cap. 5. 6. 7. lib. 2. de justific. c. 3. §. 16. contendit. Si crebris
actionibus comparatum habitum diceret, eamdemq; gratiam,
quæ ad dispositionem operatur tandem contuleret operari ut
habitum, aliquid diceret, non verum tamen omnino; Quæ enim
actiones cum perpetua lucta ad contrarium eduntur, eas non
ex habitu proficisci necessum est, quum ex eo facilis & non im-
pedita actio proficiscatur. At quâ facilitate Apostolus bonum
voluerit, ipse testis est. Rom. 7. 19. ubi cum personam alienam
induisse Pontificij numquam probabant.

XIII. 2. Oportere igitur species has gratiae, & à suâ causâ, (qua^{re} Gratias
est benivola affectio & favor Dei, tunc favoris ejus actus secun-
dus, seu adhibitio ad subiectum convertendum,) & à se invicem,
(verbi gratiâ; Excitanter ab operante, operantem à cooperan-
te,) distinctas esse.

§. 1. A suâ causâ quidem, non toto genere, quasi gratia re
generans non sit benevola affectio Dei, sed tamquam effectum
à suâ causâ, atque hoc ideo, ne in definitione effectus, qui sim-
gularis, inæqualis, & non omnibus communis est, ponatur cau-
sa, quæ universalis, æquâliter erga omnes affecta, & communis
est. Exempli causâ: Quando definienda est Gratia operans,
cooperans, &c. non solum intelligi potest seria voluntas Dei, a
qui vult omnem motionem gratiosam, salutarem effectum in
homine consequi, hâc enim ratione, si ad intentionem Dei tâm
primam, quam finalem & ultimam attendendum esset, nulla fo-
ret distinctio gratiarum, sed esset gratia omnis efficax, omnis ope-
rans. Primam Dei intentionem dico, ut qualibet gratiæ species
effectum suum proprium consequatur. Ultimam dico: hominis
salutem, quam Deus intendit ultimâ producere in homine.
Aliás potest affectio Dei, quoad fines proximos, inæqualis esse,
quomodo fines ipsi inæquales sunt, Verbi causâ: Gratia incipi-
ens recte dicitur talis dispensatio affectus Dei, qui hominem
movet ad velle pœnitere; Gratia operans talis affectio, quâ mo-
vet hominem ad pœnitendum, credendum, emendandam vitam.
Hanc affectionem vult huic conferre, qui incipientem gratiam
non repudiavit, non vero illi, qui ad huc planè nullum modum,

C 3

Spiri-

Spiritus divini fecerit. Ita illæ gratiæ species sunt unius affectionis divinæ diversæ dispensationes, quarum dispensationum operatio dicitur operas, efficax. &c. Quia vero, experientia teste, non omnis motus gratirosus salutarem effectum in homine asequitur, & qui cum asequitur, in æqualis tamē effectu est, aliud alio magis & minus salutaris, ideo necessum est, gratiæ illæ, in actu differente ab aliis, non esse idem, quod gratiosæ Dei intentione, circa finem ultimum hominis, aut effectum saltem in certo genere ultimum, scilicet Conversionem: sed esse universalis gratiosæ intentionis peculiarem dispensationem, qui effectus ratione ejus, quod producitur in homine, sive noticia five assensus sit. &c. sese tanquam causam habet, & singulare appellationem sortitur, tum ab affectione Dei, quæ alias subordinatas causas producit, tum ab his ipsis causis, quæ parem cum hac effectu non edunt. Hoc sensu usurpavit Apostolus vocem Gratiae Rom. 12. 6. quando alicujus gratiæ sibi data ex favore scilicet Dei, (cujus respectu est effectus,) consequentia vocat χαρισματα, quæ gratiæ gratis datae sunt effecta. Sic Rom. 5. 15. η χαρις τη Θεος, καὶ δωρεὰ ἡ χάριτος εἰς πόλεις, Ita 1. Cor. 4. 5. se letari ait Apostolus, de gratia Corinthiis data, quod ditati sunt in omni cognitione. Et Phil. 1. 29. Vobis, inquit, χαρισθη (gratis datum est) credere: similiter, quæ vocatur δωρεὰ τῆς χάριτος. Eph. 3. 7. vocatur v. 8. χάρις. August. Tom 10. Serm. de verbis Apost: gratis das, gratis salvas. Quibus locis manifestum est, distinguiri gratiam gratis datam, ut effectum, à gratiæ gratis dante, ut causam, & vicissim χαρισμata (v. g. credere, diligere,) distinguiri gratiæ gratis datam, ut causas ab effectu. Proinde tuto adhibetur illa distinctione inter gratiam gratis datam, & dantem, tanquam inter subordinatas causas: nisi Pontificij abuso phraseos, simplicioribus prescripsissent.

Bt ab in-
wicem.

§ 2. A se invicem distinctas esse illas species gratiæ, quatenus considerantur ut benivoli favoris ad operandum adhibiti effectus, propter in æqualitatem effectuum cuique speciei priorum; Scriptura ipsa testis est; Rom. 12. 13. Dico secundum illam gratiam, quæ data est mihi, ut sentias prout unicuique Deus partitus est mensuram fidei Epb. 4. 7: Unicuique vestrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi. Patet idem ex donis Spiriti,

Spiritus S. primitivæ Ecclesiæ collatis, quæ Pontificij gratias gratis datas appellant, tribuenda unius speciei, quod omnibus deberunt, facente ipso Bellarmino cap. 2, lib. 1. & de quibus i. Cor. 12, 4. Differentiae diversitatum sunt, idem autem spiritus: Quemadmodum illa χαρισμata & ἐνεργημata differunt à χαρισμis & ἐνεργētis Spiritu Sancto; ita differunt etiam ab invicem, quod clarum est, quia sermo cognitionis, non est sermo prophetiae & vice versa: Ita quæ Gratia in conversione hominis voluntatem preparat & excitat, differt ab eis, quæ in voluntate excitata operatur assensum vel fiduciam, atq; hoc ideo, quia ultraq; diversas effectus edidit.

§. 3. Regerunt quidem autores sequioris opinionis: ex diversis gradibus in conversione, & distinctis gratiæ effectibus, non probari, tot esse caussas à se invicem distinctas, quia eadem causa, pro dispositione subjecti in quod agit, diversum effectum fortifici possit & soleat. Athoc nihil obesse videtur; Quia t. non queritur simpliciter, an quot sunt gradus conversionis, tot etiam caussa sint? gradus enim vel significant distinctos species actus, ad conversionis αἰτίασμα pertinentes; vel actus, specie unius, maiorem aut minorem intentionem, verbi gratiæ. Assensus in hoc individuo excitatus, non est tamen firmus, quam in illo; Conscientia vehementior in hoc, quam in illo; Fides & latitudine objecti major, & firmitate apprehensionis fortior in hoc, quam in illo. Si istud intelligitur per gradus conversionis, omnino est distinctus ille actus gratiæ, qui homini notitiam credendorum indit, ab eo, qui assensum procreat: Si hoc, extra rem est: Majus enim & minus non varians speciem, atq; eadem species gratiæ, quæ huic parcam, ei luculentam notitiam indit; huic maiorem, illi debilorem fidem ingenerat. Deinde esto, ex diversâ dispositione objecti, unam specie gratiam diversos effectus edere: tamen, dato eodem subjecto, etiam ex Dei intentione, alia est gratia ad conversionem disponens, vel incipiens conversionem, alia perficiens. Quemadmodum enim, (verbi caussa,) Doctor quispiam, qui ex merâ quâdam gratiæ animum induxit, adolescentem hunc informare, atq; ad competentem eruditio[n]em evolvere, primo literis, deinde artibus

Solutio
objectionis

bus eum imbuīt, is sanē nec vult, ut ex doctrinā literarum infor-
mandus idem capiat, quod ex doctrinā artū; neq; doctrina li-
terarum, ideo quia ab eodem docente proponitur, eadem est cum
doctrinā artū; sed diversa specie: Ita dispensatio illa gratiæ,
qui Deus hominem conterere vult, differt à dispensatione, qui
eum planè convertere vult: Quomodo dispensatio divinæ virtu-
tis, quā Deus hominem de limo terræ formabat, specie differe-
bat à dispensatione illius virtutis, qui spiculum vita ipsi inde-
bat. Atq; ita mensura gratiæ, quam Deus convertendis confert,
ut possint velle credere, possint desiderare informationem &c:
nec Dei intentione, nec suā naturā eadem est, cum illi Spiritus S.
gratiæ, per quam homo vult credere, vel actū credit, licet idem
Doctor sit, idem subjectum. Unde patet, species illas gratiæ præ-
venientis, operantis, perficiens, non solum à suā causā, quam
unam habent; sed ex Dei intentione inter se formaliter distingue-
ntur; ita ut Dei ordinatione, alia sit natura, aliis operandi mo-
dus gratiæ, ad fidem præparantis, & fidem in homine præparato-
rū actu producentis.

*Gratia
Conver-
tens,
latior est
gratiā
justifican-
te.*

XIV. 3. Differentiam quamdam esse inter gratiam justifican-
tem & Convertentem. *Justificans* enim simpliciter est benivolus
affectus in mente & voluntate divinā, meritum Christi homini
imputans, & propter id à peccatis eum absolvens, qui actus, ut sic
dicamus, in judicio Dei fit de homine, & statum restitutioonis in
gratiā planè perficit in illo genere, & perperam refertur ad
gratiā gratis datam, sensu papistico acceptam. Fit etiam in
homine apprehensivē & sensitivē, ut in illo temporis-puncto,
quo Deus hominem justificat, homo sentiat se justificari & resti-
rui in gratiam apud Deum. *Joh. 3.33. Rom. 5.1. c. 8.10. 1. Joh. 5.6, 10.*
Non autem fit in homine successivē & augmentativē. *Gratia*
autem *Conversionis* non est tantum affectus aliquis benevolus
in Deo circa hominem; sed est præterea actualis motus, agens
per consensum in hominis intellectum, voluntatem & appetitū,
idque successivē, & in æquali mensurā, qua gratia pro diversis
operationibus, seu formalibus effectibus, quos & Dei ordinatio-
ne, & suā naturā vel producit, vel solet producere, diversas ap-
pellationes sortita est, scilicet: *prævenientie, exercitans, operan-*
sis,

nis &c: quas, non existente effectu, non sortitur, sed i posteriore
demum talis denominatur. Ideoque ad ponendam quamvis
gratiæ speciem, oportere ponit illum effectum, à quo talis
denominatur. Id est: ad ponendam gratiam operan-
tem, non sufficit, si Deus intendat in homine quidpiam ope-
rari ad salutem, sed requiritur, ut actu aliquid operetur, vel ope-
ratus sit, atq; ita de speciebus aliis. Hac differentia non obser-
vatâ, de modo & operatione gratiæ, distincte & sine æquivoca-
tione haut quidquam adstruitur, quod ex intricata Contra-Re-
monstrantium, cum Remonstrantibus disputatione liquidum est.

XV. 4. Vociis Gratiae æquivocationes removendæ, quibus Non venit
Pelagius & ejus sequaces multis imposuerunt. Igitur, i. Revelatio bic sub
tio Evangelij & voluntatis divine in genere, non censetur bic nomine nomine
gratiæ: Quomodo enim inter species gratiæ Convertentis non Gratia,
censetur intentio Dei seu benevolus favor, in actu primo tantum, Prædica-
quia his speciebus superior & earum communis causa est: Ita tio Evan-
geliæ prædicationem Evangelij, absolute, citim applicationem ad hoc vel getij.
illud individuum consideratam, gratiæ convertentis speciem cen-
seri, quia his speciebus latior est. Et quomodo gratia incipiens,
operaans, perficiens, respectu causæ efficientis à se non differunt;
ita nec ratione materiæ, quâ mediante, conversionem hominis
perficiunt, inter se differre. Agunt enim omnes per Verbum,
eujus sensus homini insinuant, suscitant & imprimunt, hæc for-
tiūs, illa remissiūs. Alia verò ratio est, quando Verbum Evan-
gelij dicitur causa instrumentalis conversionis, talis enim appell-
atur, non quia nūdē proponit, ut objectum quoddam cogno-
scibile, sed ob causas infra explicandas. Hic solūm cavendum
est, ne Evangelium ideo recenseatur inter gratiæ convertentis
species, quia Deus ex gratuito favore id hominibus revelavit,
quâ æquivocatione Pelagius & Faustus Semi-pelagianus toti ferè or-
bi imposuerunt, Et Ille, à Synodo Palæstina XIV Episcoporum tam-
quam Orthodoxus absolutus est, referente Augustino, peculiari li-
bro de gestis Pelagi cap. 10, 14, 23, 31, 35. & post D. Kemnit. LL, de lib.
arb. Gerard. Voss. bistor. Pelag. l. i. part. 2. & l. 7. part. 1. Hic, à Syno-
do Arelatensi III, XI Episcoporum, ob eamdem fallaciam, re-
ferente Molinæo Anat. Armin. cap. 30, penes quem tamen fides est
quum Canones hujus Concilij apud Binium & Carranzam, n. ibi

D

eju s

ejus meminerint, ac suppositij quidem, quos Gratianus Decretos sue
in fasit Dist. 28. c. præterea 27. q. i. c. sciundum. De Consec. 2. c. qui bene 94.
Eidem fuligine Semi-Pelagiani solem divinæ gratiæ obscurâ-
runt, ac præcipuus eorum Dux Faustus Reginensis Episcopus, de-
quo Maxentius presbyter Antiochenus, qui Faustum & Pelagianos
egregiè refellit, in epistola contra Hormisdam Papam, ut Bellarmi-
nus de Scriptoribus testatur: Epistola extat Tom. 4. Biblioth. Pa-
trum: Gratiam, inquit, cui hoc loco Faustus primas partes tribuit,
non eam, quæ per Spiritum Sanctum fit, ut Verbo Dei forinsecus intro-
nanti assensum præbeamus, & obedientes efficiamur, sed prædica-
tionem divinorum asserit eloquiorum, ut videlicet gratia fit, quod
nobis divina eloquia prædicantur, nostrum autem sit, ut eidem præ-
dicationi consentiamus. Idem ibid. increpat Faustum, quod di-
ctum Christi Job. 6. 44. nisi Pater mens traxerit illum: de nudâ
propositione rerum credendarum & faciendarum exposuerit. Si
sola, inquit, prædicatio, gratia Dei credenda est, quæ per Jesum Chri-
stum facta est, ergo jam non Salvator, sed præparator tantummodo,
idem Jesus Christus Salvator noster, (quod absit,) credendus est. Quæ
prolixè video apud Vossium Histor. Pelag. l. 4. Part. 1. thes. 1. ubi
Massiliensem, Cassiani & Scriptoris Poetæ, de providentiâ Dei, qui
falsò creditus fuit Prosper Aquitanicus, Societatem in errore hoc
plutibus demonstrat.

Nec gra- XVI. 2. Facultates concreatae, aut in naturâ reliqua, non
tuita Cre- veniunt nomine Gratiæ. Quamquam enim omnino agendæ
atio; neu Deo. sint gratiæ, quod à brutis nos discrevit, intellectum & vo-
donorum, luntatem à coactione liberam nobis indidit, eamq; conservat,
in natura ut gratia & gloria cœlestis simus susceptibiles, cujusmodi gratiam non
reliquo- exhibuit reliquis creaturis, qua tamen habent esse, crescere & sentire,
rum con- ut loquitur Augustinus, creditus autor Saliloquiorum, cap. 7, & 8,
servatio. Illam tamen creationis & conservationis gratiam, ut & gradus
conservatis gratiæ, quos diversos esse non negamus, non me-
xeri nomen gratiæ convertentis, nec gratia Christi, censuit idem
Augustinus, lib. de gest. Pelagi cap. 10, quando hæresin ejus de-
scribit: Apertissime expressit Pelagius, hanc se dicere Dei Gra-
tiæ, quod possibilitatem non peccandi, natura nostra, cum
conderetur, accepit, quoniam condita est cum Libero arbitrio.

Idem

Idem de hæresibus, hæres. 88, T. 6 : Illam Dei gratiam, sine qua nibil bonum facere possumus, non esse dicunt, nisi in libero arbitrio, quod nullis suis precedentibus meritis ab illo accepit nostra Natura. Ad hoc tantum ipso adjuvante per suam legem arg, doctrinam ; ut discamus, quæ facere, & quæ sperare debeamus ; non autem ad hoc per donum Spiritus Sancti, ut quæ didicerimus esse facienda, faciamus. Idem de Spir. & Liter, c. 2. Ajunt Pelagiani, ista ideo non fieri sine ope divinæ, quia & hominem Deus creavit, cum libero voluntatis arbitrio, & dando precepta ipse docet, quemadmodum homini sit vivendum, & in eo utiq, adjuvat, quod docendo aufert ignorantiam. Concilium Carthag. 38. Episcopp. Anno Christi 416. juxta comput. Binij Tom. 1. P. 2. Concil. in Epist. ad Innocent. PP. de Pelagio & ejus discipulo Cælestio. In eo Dei gratiam deputandam esse afferunt, quod talis hominis instituit creavitq, naturam, quæ propriâ voluntate legem Dei possit implere. In eamdem sententiam Concil. Milevit an. 60. Episcopp. eodem ferme tempore, (utriq; autem interfuit B. Augustinus:) ad eumdem Episcopum prescripsit.

XVII. 3. Nec Christi aut Sanctorum exempla in vita præluxe. Nec Christi credituris ; Quo nomine ita elusisse Pelagium vim & efficaciam divinæ gratiæ, idem Augustinus testis est, liber. 1. de Gratiâ Sancto Christi contra Pelagium & Cœlestium, c. 2. Solent dicere nobis, rum ex in eo Christum ad non peccandum prebuisse adjutorium, quia justè ipse exempla vivendq, justèq, docendo reliquit exemplum. Quam hæreditatem Photiniani adierunt, gratiam redēptionis & illuminationis, quam Christus suis confert, præbito patientiæ & pietatis exemplo, definiētes, Cateches. Racoviens. de Prophetæ Iesu Christi munere, pag. 128. 129. Et. Has æquivocationes omnes, divino planè robore & animo elisit B. Augustinus, tūm locis allegat : tūm Epist 105, & 107. ad Sixtum & Vitalem, demonstrans 1 : Gratiam, quâ convertimur & regeneramur, non esse sola naturæ dona, quia hæc gratia dicatur nobis exhibita in Christo Θεανθράπω; in illo dilecto. Eph. 1, 3, 6, 7. Christum autem nec intentione Dei, neq, necessitate naturæ, ideo mortuum esse, ut crearemur, sed ut regeneraremur. Subjectum verò regenerationis esse totum hominem, cum omnibus naturæ donis consideratum, omnesq, conclusos esse sub peccato. 2 : Promulgationem rerum credendarum esse quidem gratiam : sed non omnem

D 2

quia

quia in hoc Christus Moysi opponatur; Quod lex per Mosen data sit,
gratia autem & veritas per Jesum Christum. Job. L 16.. 3. Exem-
plarem Christi conversationem, fuisse utique singulare beneficium,
Luc. 10. 13, 23. & multum posse in commovendis spectatorum & au-
ditorum animis, sed prae*ter* doctrinam, prae*ter* exemplum, quorum
nemo. Iudei caruerint, requisiuitur Christum traditionem aliquam
Patris Joh. 4, 16, quam adeo oporteat esse distinctam, tam a
doctrinâ, cum ab exemplo. De qua re tunc dicitur copiosius,
quando ad Gratiam per Verbum operantem fuerit perventum.

XVIII. In specie vero, quod ad ipsas Gratias species attinet,

*Distinctio.
inter Gra-
tiam exci-
tantem
& adju-
vantem.
Papistis.
reverâ
nulla est.*

quamvis parum inter sit, quo nomine quæque appelletur, dum
modo ejus effectus formalis à reliquis distinguatur, & Augustinus
ipse uni actui grat. & varias appellations tribuar, adeo ut pro
singulis speciebus propria nomina ex ejas scriptis desumi non
possint; Quia tamen Papistæ & Calviniani Ejus autoritate
abutuntur, in partione gratiae, exped. etiâ quicere, num ejus
mentem assedit sint. Atque ut à Speciali, quam Bellarminus vo-
cat, Gratia, initium fiat, (reliquæ enim partitiones huc non fa-
ciunt,) partitur eam in Excitantem & Adjuvantem, vel quod eò
dem recidere putat, in prævenientem, & subsequentem. lib. 1. c. 2.
Excitantem, ait, consistere in illustrationibus atque inspirationibus;
sed non addit, quo medio illæ inspirationes fiant, num per Ver-
bum, an immediate; nec quales, aut quantæ sint, nec quibus
contingant, nisi quod infra; Col, cædem. 473, §. Quinta partitio,
Deum, ait, excitare homines per auxilium sufficiens omnibus communis.
Liber. 2. col. 523, explicat se eodem modo: Iis, inquit, qui rationis
usu utuntur, immitti credimus à Deo sanctas inspirationes, ac per hoc
immediatè illos habere gratiam excitantem. At contrà, libr. 6.
c. 15. propos. 4. ait: Tractus (Joh. 6.) est gratia excitans. Tractus
autem solis electis peculiaris est: libr. 2. cap. 8. col. 536. Est vocatio
congrua, iis preparata, qui sunt de numero Electorum. libr. 6. c. 15. col.
3. 9. Eodem modo Beccanus, Tom. 2. oppos. opp. 9. c. 2. §. 4. Va-
lentia. l. d. Q. 3. p. 3. Molina, de Concord. Grat. & Liber. Arbit.
art. 13. Disp. 39. Tanner. Tom. 2. Theolog. Scholast. Disp. 6. Q. 1.
dub. 3. num. 46, omnem excitantem gratiam etiam adjuvantem
vocant.

Digitized by Google

vocant. Suarez autem libr. 3. de auxiliis divinae gratiae, cap. 4. n. 16. Et
cap. 5. n. 9. pluribus conatur evincere, gratiam excitantem, pre-
venientem & operantem, eamdem esse cum adjuvante; conco-
mitantem vero, subsequentem & cooperantem, eamdem cum
excitante, adeoque nihil differre, ut nusquam quidpiam certi.

S. 1. *Adjuvans auxilium*, ait Bellarminus, consistere in divi-
na cooperatione, tam ut eligamus, quam ut faciamus, quod Deus in-
spiravit. At cooperantem gratiam, eadem col: facit speciem
efficacis Gratiae; cur ergo huc & alibi cap. 14. col. 513. C. lib. 6. cap.
15. col. 801. D. has duas species confundit? Tum certe ex Au-
gustini sententiâ non dicitur, nos ad eligendum adjuvari,
quasi eligere ex nobis ipsis possimus; is enim adjuvantî & coo-
peranti gratiae, post initium conversionis factum, locum de-
mum concedit, donat. Et grat. c. 32. & de corrupt. Et grat. c. 62. libr.
2. contra duas Epp. Petagijs cap. 9. Reprehendit enim Pelagium,
qui adjuvari nos dicat in omni bono opere, quasi initium a nobis
ipsis fecerimus. Verba ejus sunt, contra duas Epist. Pelag. lib. 1.
cap. 19. *Cum non dixisti voluntatem hominis excitari ad bonum opus,*
sed dicas in bono opere a gratia semper adjuvari, tamquam per se suam
voluntate; nullam Dei gratia bonum opus aggressus, in ipso primum
opere divinitus adjuvetur, De cooperante gratia, ait, *De Grat.*
Et lib. arbitr: cap. 17. ut velimus, sine nobis operatur, cum autem
volumus, Et sic volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur.

S. 2. Simul vero hinc liquet: Quam congrue Augustino lo-
quantur Papistæ, quando omnem divinam gratiam, tam pri-
mam, quam succendentem vocant auxilium, eaque voce omnes
omnino gratiae species concludi ajunt; Alvarez mox ab initio:
Cumel. Tom 2. Disp. Q. 1. Papa ipse, Decreto Anno 1607 promul-
gato, ne quis de operatione gratiae porrò disputaret. Quod
etsi a nullis neglectum fuerit, fatetur tamen Franciscus Sylvius, se-
ut morem gereret Romano P, Questionem 105, Primæ partis
Thomæ omisisse; in Prefat. Commentariorum: Contrà Augusti-
nus, sermon. 13. de verbis Apostoli: *Ipsum nomen ADJUVANTIS*
prescribit tibi, quia tu ipse aliquid agis: Idem excitari Et adjuvari
opponi. Papistæ σιδηρέζευλον inde conflant, quasi qui excita-

cur à morte peccati, juvetur tantum ad resurgendum, & non
tām excitetur ad velle resurgere, quām ad resurrectionis com-
plementum. Idem absurdum Bellarminus incurrit, col. 474,
quando prævenientem gratiam vocat auxilium, quārenus enim
quis prævenitur, non adjuvatur, qui juvatur, jam ancē .git; Sed
malant Jesuitæ omnes gratiæ species auxilium vocare, ut osten-
dant vires & potentiam nostram augeri tantum, nullas indi-
qui in re Apostolum pariter & Augustinum habent adversarios.
Apostolus excitantem Gratiam eam vocat, quæ à mortuis nos su-
scitat, Eph. 2, §. c. 5, 14. Quis mortuus semet adjuvat, ut à mor-
tuis suscitetur? Augustinus excitantem & adjuvantem gratiam
in hoc distinguit, quod illa in nobis, sine nobis; hac nobiscum operetur,
ut velimus, sine nobis operatur; cum autem volimus, & sic volimus, ut
faciamus, nobiscū cooperatur. De grat. & lib. arbitr. c. 17. & clariss. l. i.
c. 2. contra duas Epist. Pelagi: *Vos in bono opere sic putatis adjuvari
hominem gratiā Dei, ut, in excitandā ejus ad ipsum bonum voluntate,
nihil creditis eam operari.* Cur enim non dixisti hominem Dei
gratiā in bonum opus excitari; sicut dixisti in malum Diaboli sugge-
stionibus excitari?

XIX. Pro partitione Gratia, in Sufficientem & Efficacem, nul-
Sufficien- da ex Augustino documenta producunt: Bellarminus autem suf-
ficiens & Efficaci gratia tribuit, posse velle credere; At contrā lib. 6, c. 15,
caxis Gra- proposic. I. & 2. dicit, hominem ante omnem gratiam, habere po-
tiae parti- tentiam remotam activam, ad opera pietatis facienda. Ibid. pro-
prio. pos. 8. col. 807. ait: *Si, absente Dei gratiā, homo non possit velle cre-
dere, nullam esse arbitrij libertatem;* At hanc semper inesse. Ig-
nitur sufficiens gratia, aut naturalis in homine potentia, aut nulla
est. Meminit quidem alicubi Augustinus insufficientis gratiæ;
sed eam non dicit inefficacem, quomodo Bellarminus sufficientem,
efficaci opponit. Verba ejus sunt libr. 1. ad Simplic. Q. 2.
*In quibusdam est tanta gratia fidei, quanta non sufficit ad obtainen-
dum regnum cœlorum, scilicet in Cornelio fuit.* Ex quo manifestum est,
Augustinum non voluisse hic aliquam speciem Gratia, efficaci
contra distinctam, assertore, sed describere gratiam, Cornelio
ante conversionem ad Christum datam, ab aliqua efficaci,
licet-

licet non tantâ, quanta requiratur ad obtinendum regnum cœlorum. Unde porrò liquet, sufficientem esse, dici notionem quamdam communem de omni gratiâ, tam præveniente, quam operante, non tamquam notionem singularem, vel formam aliquius singularis gratiæ.

S. i. Omnis enim divina gratia, qua illa ea fit, efficax est, Omnis efficaciâ intrinsecâ, ad producendum aliquem effectum, ordinatum ad salutem, certis gradibus consequendam, et si non simul mensura & semel effectum ultimum, id est salutem animæ, seu coronationem ipsam producat, quod Deus non intendit omni mensurâ divina, gratiæ, sub gratiæ, suâ naturâ, quo nihil lucri acquirebatur, suâ naturâ, & cōmodantis intentione, non minus aptum erat ad quæstum faciendum, quam talenta efficax est. quinq;. Granum, quod fructum trigesuplum producit, non minus efficax est, quam quod sexagesuplum aut centuplum producit Matth. 13, 8. Et illam gratiæ mensuram, quæ in Iudæis salutarem effectum non assequebatur, Matth. 15, 23, in Tyriis & Sidoniis indubie talem effectum fuisse assequuturam, si tanta copia adhibetur; Christi testimonio constat. Proinde, contradistinctio gratiæ efficacis, contra sufficientem, nulla est, sed tantum περίων illius crudelis & absolutæ reprobationis, cuius oblcænitas nihilominus apparet, si per absolutam Dei voluntatem stat, ne ullam efficaciam edat hæc gratia in reprobis, et si qualitatibus pares fuerint electis, uti Bellarm. disertè affirmat lib. i. de grat. c. 12. §. ult. & c. 13. §. Quod si. Et Absolutarij in universum omnes; uti principium efficacis gratia à prædestinatione suspendunt; ita naturam sufficientis seu inefficacis gratiæ à reprobatione: ut videre est apud Valentianum, Suarez, Beccanum, Tannerum l. d. Cumel. Tom. 2. Var. Disp. Discursus 5. sect. 2. conclus. 2. §. perpendere. Bannes in 2, 2, q. 10. art. 1. dub. 2. concl. 3. docum. 3. Egidium de Coninck de Actibus supernat. Disp. 20. dub. 16. num. 115, 116. Alvarez lib. 8. disp. 72. & lib. 9. disp. 83. seqq. Quia de caussâ Papistæ alij, vel magis ingenui, vel impati- ontes, ut Hieron. Osorius libr. de justit. pag. 2. & 3. Job. Antonius Delpin. de justific. pag. 53. Paulus Binnius, apud Tannerum l. d. Q. 2. dub. 1. n. 4. demonstrant, nullam omnino esse distinctionem illam.

illum inter gratiam sufficientem & efficacem, cum sufficiens nec suum naturam, nec Dei intentione possit & debeat efficere attritionem aut contritionem, nedium sublimiores effectus.

Distingui-
tur inter
sufficien-
tiam ra-
tione pro-
portionati
effectus;
& inter
sufficien-
tiam hy-
pothesi-
cam.

§. 2. Distinguendum autem est inter sufficientias. objectum adaequatum, seu finem proximum ex intentione Dei, & inter sufficientias finem supremam, seu ultimum. Si gratiam Dei à Verbo auspicamus, certum est, & de fide; Deum omnibus auditoribus dare sufficientem gratiam: sufficientem inquam, non immediate ad perseverandum, aut coronationem obtinendam, sed sufficientem ad posse non resistere, posse credere. Quod constat ex claris illis dictis: *Jes. 5, 3. Jer. 7, 5. Ezech. 3, 6. cap. 12, 2. Matth. 11, 23. Luc. 7, 30. Alt. 7, 54. Rom. 10, 21. Apoc. 3, 20.* Quod, si qui ex Nostrisibus gratiam prævenientem, seu primum gratia pulsum dixerunt sufficientem ad salutem obtinendam, intellexerunt non immediate per hanc gratia mensuram, sed quia haec gratia sufficiens est, ad recipiendam gratiam majorem; Et, quia instituto Dei sic ordinatus est, ut successivè detur habenti, quo plus obtingeat, *Marc. 4, 25.* Non enim, aut raro Deus plenum gratia cadum effundit in convertendos; nec Latronis aut Pauli mensuram quivis infidelium ex primo Bibliorum aut prædicatoris obtutu polliceri sibi potest. Sed gradatim Deus movet, hunc tardius, illum velocius, pro benivolâ suâ voluntate. *Luc. 17, 6, 7. seqq.* *Confessio Augustan: art. 4.* Sic ἀρνεῖν, ἀρνητῶν, ἵκανόν, indefinite pro sufficientia in certo quodam genere sumitur: *Matth. 6, ult. Luc. 3, 14. Job. 4, 8. Hebr. 13, 5. Luc. 22, 38.* Quamquam enim fatear, vi vocis & usu communii, cum dici sufficere alicui rei, qui aliâ concaussâ, vel fortiore non indiget; E contrario, illum non sufficere, qui socio indiget. Et hoc modò gratia sufficiens dicatur, certo cuidam effectui producendo, sive sit velle, seu posse, seu credere, seu operari, seu perseverare. Quia tamen major gratia, voluntate Dei, minorem semper consequitur; ideo nonnumquam id dicitur sufficere ad sublimiorem effectum, quod quidem solum non potest talem effectum producere; sed tamen illas vires, quibus efficiat, obtinere. Quomodo enim Cornelio illa gratia, quam habebat, non sufficiebat ad conversionem, quia sine intercedente majore gratia, salutem non poterat assequi, sufficiebat tamen ad progressionem & pleniorem de Christo informationem,

tionem, & successivē ad maje rem gratiam consequendam ; ita
& illa gratia dicitur sufficiens ad salutem, quæ salutem non im-
mediatē, sed mediante ali i quādam gratiā potest acquirere. Atq;
hoc cogitur ipse Bedarminus fateri lib. 2. cap. 8. col. 536. cum ait
*Non quidem omnibus adesse auxilium, quo possint immediatē crede-
re ; nulli tamen deesse auxilium sufficiens, quo possit mediata fidei con-
cipere.* Idem habet cap. 7. col. 531.

XX. Calvinianorum præcipue admiranda industria est, in Calvini-
enucleandi significatiōne sufficientis gratiæ. Paréus in cap. 10. starum, de
Rom. Dub. 15. concedit, esse aliquam sufficientem gratiam, sed inef- bāc parti-
ficacem, quæ consistat in oblatione extēnorū mediorū, & in reue- tione, opi-
lacione voluntatis divine, quid facere oporteat : (Quam tamen nō.
aliis prevenientem gratiam vocat, Act. Syn. Dord. part. I. p. 312.)
Quem sequuntur Embdenses, Act. Syn. pag. 732. tbcf. 38. pag. 745, an-
tith. 2. Molinaus, cap. 37 §. 12. Wetteravi ajunt, Act. Syn. pag. 709,
sufficientem esse duobus modis: 1. Administratione mediorū, præ-
ter quæ non alia requirantur ad conversionem. 2. Ratione indu-
cendæ ἀναπολογίας. At iudicem Reformati, anathema in Remon-
strantes jaciunt, quod, Pelagium sequuti, gratiam dicunt: reue-
lationem verbi, vel dona naturæ ad ἀναπολογίας sufficientia. Act.
Synod. pag. 745, & alibi. Quod in Remonstrantibus Pelagianum
est, numquid in Contra-Remonstrantibus orthodoxum? Mundis
omnia munda! Leidenses aliam interpretationem afferunt,
dicentes; Censuræ cap. 17. §. 3. Qui per Evangelium vocantur, suffici-
enter vocantur, id est, Deus ex iustitiâ sua non obligatur ad eos
aliter vocandos, quam reverâ vocat, & quia per illam vocatio-
nem, ij coram Dei judicio omni excusatione sufficienter privantur.
Unde sequitur; 1. Teneri tamen Deum ad vocandum reprobos
per Verbum, si hoc sufficit ad eum ab iustitiâ liberandum, quod
non aliter eos vocat. 2. Esse aliquam gratiam sufficientem, quæ
ex Dei intentione, homines vitâ æternâ sufficienter priveret, seu
quod idem est: Esse ex Dei intentione aliquam sufficientem pri-
vationem & privantem sufficientiam, quod scilicet, non est con-
tradictorium.

XXI. Augustinus sanē nomine *Efficacis gratie utitur*, ut hanc Quid Au-
ciliquis gratiæ speciebus quasi inefficacibus, vel sufficienti et- gustino&f-
jam sicax Gra-
tia.

jam contradistinguat, ut paulò antē probatum dedimus; nec tamen gratiam indigitat, quae ex absolutā Dei determinatione ad solos electos spectet, eosq; convertat modo, naturalibus & corruptis eorum affectibus singulariter congrua, ut hic, & cap. 12, 13, Belarminus commentatur; vel irresistibili, ut Calviniani. Statuit quidem Augustinus conferre Deum aliquibus suam gratiam tantā efficaciā, ut certō & infallibiliter eos convertat, quam altam argū secretam Vocationem appellat, Epist. 107. Et Apostolum Paulum efficacissimā vocatione canversum ait, cap. 5. de grat. & liber. arbitr. Item: Esse quādā gratiam, quae à nullo duro corde respicitur, sed ideo tribuitur, ut cordis duritias primitus auferatur. De praedest. Sanct. c. 8. Sed quod hanc gratiam proprio nomine efficacem vocet, eamque sufficienti contradistinguat, nemo hactenus evicit. Ex locis verò allegatis apparet, Augustinum gratiam efficacem ab intentione Dei, & effectu simul ita denominare, non quovis, quia, quae gratia homini persuadet veritatem historiæ, et jam efficax est; sed ab effectu conversionis. Nec enim simpliciter talis ab eventu dicitur, sed et jam quia Deus intendit, præcedente ordine reliquorum actuum gratiæ, post prævenientem atq; operantem gratiam admissam, conversionis complementum actu addere, id est, vult, præter incipientem & operantem gratiam, aliquam et jam favoris sui ἐνέγγειαν tantam esse, quæ actu conversionem producat, quomodo vult iis, qui jam conversi sunt, perseverantem gratiam largiri, quod, non positis illis actibus præcedaneis, non vult. Non enim intendit gratiam ad perseverandum in conversione illi dare, qui se ad conversionem ducit non passus fuit, vel quem ab æterno prævidit, non passum iri.

Quid Cal.
vinistis.

XXII. Nequaquam verò vel fidiculis ex Augustino extra-
xerint Calvinistæ, gratiam ideo dici efficacem, quia ex perem-
torio Dei Decreto inexpugnabiliter Electos debellat. Quomo-
do Piscator in amicâ collat: cum Vorstio pag. 115, 116. Deum
inducit, quasi armatum omnipotentiâ suâ contendere cum electo-
debellando. Quo verbo & Helvetij delectantur. Et quomodo
Calvinistæ Act. Synod. Dord. Part. 1. pag. 5, 7. edit. Hanov. non
solum dicunt, tam impossibile esse, ut homo regenerationem suam
impedit; quam impossibile est, ut carnalem generationem impediatur.

In

in Colloq. Hag. pag. 219. & Nord-Hollandi Act. Synod. part. 2.
pag. 290. sed & anathema iis dicunt, blasphemiam appellant, cogitatus
nihil magis horribile, dictu nihil sc̄elestius excogitari posse; Apagē illas
blasphemias ex Ecclesia Dei! Quas? Hominem posse regenerationem
suam impedire, atq; impedire etiam s̄epē numero, quia zelus meos Gel-
dros impulit, part. 2. Act. Synod. pag. 264. Quin annuis, Augustine, ut
a blasphemia absolvatis! Annuis? Respondeat Liber 3. de grat. &
liber. arbitr. c. 18. Hoc brevissimum tene: Quaecunq; ista causa est
voluntatis, si non potest ei RESISTI, sine peccato ei ceditur. Vel,
ut Bellarminus Augustini sententiam proponit, cap. 12. lib. 1. Et lib.
6. c. 14, 15. de Grat. Quia ex absolutā Dei prædestinatione, eo mo-
do, loco, & tempore administratur, ut, ex hypothesi illā Dei re-
jici non possit; quō collimare videntur Remonstrantes, Collat.
Hag. p. 311, (quod tamen Corvinus constanter negat, contra Tit: pag.
77. contra Molin. pag. 90, 171, 510.) Molinaeus ipse Anat. cap. 45. § 4.
Includuntur quidē media conversionis infallibilia decreto præ-
destinationis: Unde Augustinus prædestinationem, gratiæ præparationē
vocat, de Prædestin: Sanct. c. 10. & singularem quamdā Vocationem
esse ait, secundum propositum. De Corrupt. Et Grat. c. 7. Quod utiq;
verum: Non enim proposuit sibi Deus, perficientem gratiam
alijs dare, quam qui operantem admiserunt, nec perseverantem
alijs quam qui jam conversi sunt. Et hoc Deum absolutè velic,
omnino verum. Concedendum tamen, servato hoc ordine,
unum aliō citius & felicius credere, quia Deus per aliquam gra-
tiæ speciem intensiore modo, pro liberâ suâ voluntate, hunc
voluit convertere, non quod inde sequatur, quempiam vocari
modo incongruo, sed quod Deo liberum sit, Augustinum non
nisi diuturnā cum luctā convertere, Paulum non ita; Deus pro
liberâ suâ voluntate benedicit semini in terram æquē bonan-
cadenti, ut unum proferat tricecuplum, alterum sexagecuplum,
Marc. 4. 20. Verūm, non sunt hi modi agendi sibi invicem con-
trarij, sed est unus altero intensior, de quo infra prolixius.

XXIII. Hic titulos recensere conveniens erit, quibus orna- Quale
ta hæc Gratia nuper ex Belgio prodijt. Vocatur communiter commen-
Vi irrefractibilis. Ita Piscator, in notis ad amicam collat. Vorstij tum fit
sect. Gratia ir-
refractibilis.

fect. 24. Pareus, in cap. 11. libr. 1, de Grat. contr. Bellarm. Collat. Hag. Brandij, p. 217, 220, 222. Wetterapi, Act. Synod. Dord. part. 1. p. 710. Hassi. pag. 699. Embdens, p. 756. Transsilani, part. 2. Act. p. 318. & paſſim. Bogermann. in Grot. not. 33, 78. Damman, conſenſ. de Praedest. p. 82. Drentiani aſtunt; quamvis haec vox in ſcripturis non occurrat; Spiritum S. tamen de re ipsa multis in locis teſtari, part. 2. Act. pag. 341. Qui declaratio- ne liberant Remonstrantes, quibus alijs vicio vertitur, quod ad conſlandam veritati invidiam vocem illam invexerint, à Pareo, Act. Synod. Part. 1. pag. 287. Collatoribus Hag. pag. 217, 267. Professoribus Leidensibus, pag. 164. c. 11, Cenfuræ. Ubi declarant, ſe malle eam dice. e insuperabilem, quomodo Collat. Hag. etiam appellat. p. 220, 222. & Molin: Anat. c. 46. §. 1. Idem vocat eam inevitabilem cap. 44. pag. 315. ineluctabilem: cap. 45. pag. 320, vim vorticis diem & πειθαράγην pag. 321. vim σχεψικαρδιον pag. 322. Calvinus, inflexibilem. lib. 2. Initit. cap. 3. §. 11. Gomarus ex ſuorum interpretatione indeclinabilem. Collat. Hag. p. 274, alijs vim omnipotentem. In declarat: Quæſt. pag. 20. Sic Geselinus in ſpecimine cap. 4. pag. 17. Jacobus Reuſe, contra Matthiſium. pag. 36. potentiam omnipotentem. Smantius in praefat. Con- cord. contra Pelagium Operationem omnipotentem. Pareus conce- dit, poſſe determinantem dici, in libr. 1. Bellarm. de Grat. p. 163. Hassi. vocant neceſſariam, inevitabilem, irrefragabilem Act. Synod. Part. 1: pag. 599. 700. Embdens, irrefragabilem, pag. 736. His elogijs Efficacem illam gratiam exornant Calvinianorum præ- cipui, & Remonstrantibus nefando piaculo ducunt, quod haric Jovis filiam quaſi monſtrum depingant, cui barbam vellicant, & quod aou & ſtifo compungunt, uti ad numeros dicit Molinaus, Anat. cap. 48 §. 1. Scripturis ignotam eſſe ejusmodi Charitem, hinc facile apparet, quod genus aut nomen ejus deſcriptum tot Synodici nusquam repererint, niſi forte illud Apoc. 17, 5. Mysteri- um. Quia verò vocabulum hoc, Efficacis gratiae, in cothurnum tam πολυθεύλητον degeneravit, & ſenſus vocabuli naturā, vel uſurpatione videtur anceps eſſe, ut ſimil significet id, quod ad efficiendum aptum & potens eſt, & quod actu efficit; it- circū & tutiū & ſignificatiū uſurpat vox Perficientis gratiae, qui Apoſtolus & Auguſtinus diſerte & ſignicanter utuntur,

intel-

intelligentes perfectionem viatoribus competentem, quam
Partium alias vocant: ideo Apostolus Phil. 1, 6, eam talem vocat,
quæ nobis competit, usq; ad diem Jesu Christi. Et communica-
ter επιτελεῖ significat rem in actum deducere, sine intensione
vel remissione perfectionis respectu. 2. Cor. 8. 14. Rom 15. 20. 1. Pet.
5, 9. Et quod Phil. 1, 6. vocat Apostolus επιτελεῖ; id cap. 2, 13.
per ἐρεγγεῖν explicat.

XXIV. Operantem & Cooperantem gratiam, quam Alvarez
& Tannerus, atque alij l. d. eamdem agunt cum præveniente & sub-
sequente; excitante & adjuvante esse illius efficacis & peremptoriarum
gratia species, ab Augustino sic dictas, saltuum est. Esto enim
1. ut Bellarminus ait, cap. 14. col. 5sq. Operantem gratiam esse pri-
mum actum deliberata voluntatis; cooperantem, quæ efficit sequentes
actus, ut: Velle querere sacerdotem &c: numquid hi actus sunt, sa-
lis prædestinatis proprij? Annon & Simon Magus id fecit, Act.
8, 24? 2. Impossibile est, ut ex Bellarmini hypothesi, actus delibe-
rata voluntatis fiat, sine nobis cooperantibus, col. cād. C. Gratia igitur
ad talem actum concurrens, non potest esse operans; sed co-
operans. Quæ vero tantum inclinat ad agendum, sive sit physica,
sive moralis cauſsa, ea non producit actum, ideoq; nec hoc re-
spectu gratia operans dici potest, ut censet. col. sis. 3. Augustinus
voluntatem tam deliberatam, quam indeliberatam, excitari in no-
bis sine nobis, afferit, ut ex ijs ipsis testimoniois quæ Cardinalis pro
fesse adduxit, quivis facile intelligit, neque distinctionis, inter
cauſam physicam & moralem, apud Augustinum ullum vestigium
apparet, Lib. ad Simplic. I. Q. 2. ait: Alter Deus praefat, quod
voluerimus, alter quod velimus; illud operatur in nobis sine
nobis; hoc suum esse voluit & nostrum, suum vocando, nostrum
sequendo. Alterum testimonium ad Thes. XVIII, descriptum
est. Paro hic à se ipso, & Bellarmino discedit, qui, quum in
Refutat: libr. I. cap. 2. & 14. Bellarmin. de Grat. cum Calvinio &
Martyre statuisset, operantem gratiam Dei ab hominibus non
posse fieri irritam; in judic. ad Synod. Dordrecht. ejus tres spe-
cies facit, aut gradus, ut vocat: illuminationem mentis, fidem tem-
porariam, & salvificam; & priores duos gradus facit reprobis com-
munes, & pag. 314. Embenses rursus à Paro secedunt, & gra-
tiam tam prævenientem, quam operantem & cooperantem, efficacem

Quid Ope-
rans &
Coope-
rans Gra-
tia.

*& irresistibilem faciunt. Act. p. 730. thes. 17. Unde rursus constat
neque ex Augustino, neq; ex ijs, qui, se illum sequutos, autu-
mant, colligi posse, quod multis gratiae appellationibus distin-
etas ejus operationes declararint; sed quod in involucris phrasium
totam doctrinam de operatione gratiae intricatiorem fecerint.
De singulis suo loco: Hic de Causarum Mediarum primâ &
principali.*

CAPUT TERTIUM, DE INDEBITA DEI GRATIA, primâ Conversionis Causâ.

Σύνοψις.

1. *Institutio & adhibitio mediorum salutis, est planè indebita.*
2. *Eius causa meritoria est meritum Christi. 3. Arminiani volunt Deum teneri ex naturali equitate, ut hominibus omnibus media conversionis prabeat. 4. Opinionem suam verbis ambiguis incrassant, quæ evolvuntur; quid importet vox fœderis, & qui dicantur fœderati: Et jam non fœderatos ob incredulitatem damnari: respondetur ad di-
Et a scriptura in contrarium allata. 5. Ex naturâ justicie distributiva inter homines, Deum vincere conantur, & gemina Eorum sententia proponitur. 6. Ratio prima, ab innovatione pacti, discutitur. 7. Respon-
detur ad dicta Scriptura, quibus Arminiani probare conantur, innova-
tionem pati exspirasse reatum peccati originalis. Rom. 5, 25. Hebr. 8,
13. Jer. 31. 33. 8. Quo sensu lex fidei dicatur novum pactum. 9. Quo-
modo novum pactum novis promissionibus sanctum sit. 10. Altera Remonstrantium ratio: Adamum non habuisse vires credendi in Chri-
stum; igitur posteros ejus propter carentiam harum virium puniri non posse, sed teneri Deum, ut conferat illas, si punire velit; proponitur.*
11. Consequens negatur. 12. Rationes Sex, quæ pro antecedente parte afferuntur, diluuntur. 13. Tertia Remonstrantium ratio: im-
potentiam credendi esse pœnam à Deo inflictam; Igitur hanc pœnam, pœna graviore puniri non posse, &c. expenditur. 14. Hujus rationis tres false hypotheses convelluntur. 15. Prima: Deum ideo requirere fidem ab homine impotente, ut occasionem gravius puniendi habeat.
16. Secunda: Esse novam pœnam, in quam homines propter infidelita-
tem cadunt, ab eâ, in quam propter peccatum originale. 17. Tertia:
Deum

Deum nolle credendi vires dare damnandis. 18. Prima probatio, quod
impotentia credendi a posteris sit impromerita, refutatur. 19. Altera
ratio eliditur. 20. Probatur, impenitentiam credendi naturaliter se-
quuntur esse ad peccatum primigenium. 21. Objectiones. 22. Incom-
moda diluuntur. 23. Tertia Remonstrantium ratio, cur impoten-
tia credendi eternam morte puniri non possit, quia demeritum illud
Adamo dimissum est, 24. Et Quarta, ducta à simili, resolvuntur.

I. Summam Conversionis causam, ex qua, velut Gratiae quo-
dam fonte, reliqui actus gratos proficiuntur, esse indebitum Prima &
& merè gratuitum Dei opt: max: favorem, quo homines non unicare-
minus aeternæ damnationis, ac perpetue desertionis reos, quam concilia-
Diabolos, præ his tamen, in gratiam recipere vult, ijsq; adhunc tionis &
finem obtainendum media instituit & applicat, communis & vocatio-
qualis scripturæ vox est. Ac, quod ad mediorum institutionem, nis causa,
seu ordinationem attinet, ne ipse quidem Pelagius negare ausus est indebi-
fuit, esse benivolentia divina uni & soli acceptum ferendum, ta Dei
quod Prophetis & Apostolis ista inspiravit, quibus ad salutem benivo-
obtinendam lapsi homines nequaquam carere poterant. 2. Pet. lentia.
II, 21. Job. II 18. I. Cor. 2, 7, 10, II. Col. 2, 26. Eph. 4, 11, 12.
I. Cor. 5, 9. 2. Cor. 5, 19. De applicatione ex parte Dei, non .
minus clara res est, esse ejusdem eamdem, quæ institutionis, caus-
sam. 2. Tim. 1, 9. Rom. 9, 25. cap. 10, 20, cap. II, 32, 33, 34, 34.
Quibus locis non solum in Æterna assertur unicum principium .
movens Deus, ut conclusis sub contumacia reconciliationis media .
subministraret, scilicet propositum gratosum; sed .
removet omnis alia causa, quæ ex æquitate Justitiae Distributivæ .
adigere Deum poterat, ut homini medijs credendi per lapsum .
destituto, facultatem redeundi redderet. Quis prior dedit ei, ut
reddatur illi? Nemo utique.

II. Causa quidem meritoria hujus benivolentia divinæ est Eius cau-
meritum & intercessio Christi pro hominibus. Hoc enim est, si merito- meritum
quod dicitur Eph. 1. 9. ubi manifestatio arcane voluntatis divinae, ria, meri- .
sapientia & intelligentia, v. 8. dicuntur evenisse nobis per redem- rum Chri-
tionem & sanguinem Jesu Christi, v. 7. cap. 2, 16. Evangelisatio pacis sti. .
dicitur pars in cruce, per sanguinem, v. 12. Missio Prophetarum, .
Apostolorum, Doctorum, est fructus Passionis & Ascensionis Christi, .

Eph.

*Eph. 4.16. Ob hoc meritum Deus mundo reconciliatus, posuit inter nos sermonem reconciliationis, 2. Cor. 5, 18, 19. Verum, quis tam
ἀπαιδευτος erit, ut dicat? Deum ad id, ex naturali æquitate, tene-
ri, ad quod eum Filius Dei agendo & patiendo quasi emit & obli-
gavit. Nam & meriti Christi à Deo facta ordinatio, & beneficia
omnia merito Christi acquisita, pura puta Dei gratia sunt. Foret
enim intolerabilis ἀπαιδεύσεως, si quis gratiam Dei & meritum
Christi, sibi invicem ut mutua sustollentia, opponeret, contra
Rom. 3, 24. 25, & alia expressissima testimonia. Proinde ὁμολογησ-
μενως verum est, quæ est causa justificationis meritoria, eamdem
est etiam causam vocationis, ut patet ex subordinatione Rom. 10,
14, ita, ut quomodo sine hoc αὐτολύτῳ, 1. Tim. 2, 5. interceden-
te, Deus noluit, nec potuit hominem justificare; ita nec sine
ejusdem intuitu velit quæciam vocare; Et, quomodo justifi-
cationis actus merè gratuitus est, nulli debitus; ita & vocationis actus
merè gratuitus, nulli debitus est.*

*Arminius
Deum
generi vo-
naturali
æquita-
omnibus
hominibus
media
Conversio-
nis præ-
beat.*

III. Ab hanc orthodoxiā declinare videntur, qui in Belgio Re-
monstrantes vocantur, ac censent: In primis hoc aequum esse, ὅτι Deum
ex æquitate teneri, ut Is omnibus, a quibus post lapsum denuò obedien-
tiam, sub nova condicione & pacto exigit, quoq; ob eam non
præstitam, graviore pœni afficere vuli, vires ad requisitam obe-
dientiam præstandam, & pœnam denunciatam effugiendam ne-
cessarias, vel actu conferat, vel paratus saltē sit ad conferendum, à suā
parte. Ita dicti Remonstrantes, Defens. art. 4. Act. Synod. Part. 3. p.
106, 132. Ita Arminius Resp. ad Articulos falsos sibi impositos, art. 19.
Deum posita lege fidei, quam ab omnibus exigit teneri omnibus auxi-
lium sufficiens ad legem illam præstandam conferre ex gratiā, cum vi-
res illas nemo habeat à naturā, alioquin aut obsequium illud nullo
jure ab hominibus postulari, aut transgressores hujus legis nullo ju-
re puniri. Quam opinionem defendit Corvinus contra Tilen. cap.
13. cap. 7. pag. 262, 263. Mala Encheires. Molin. cap. II. & cap.
40. §. 2.

*Opinio-
nem suam*

IV. Hæc opinio (quam non reperio à Scholasticis discepta-
probant, tam; etsi alijs λεπτά. & asinorum umbras nonnumquam sectati
verbis am fuerint;) partim ambigua est; partim non vera: Ambigua, quia
biguis, quæ autores non declarant, quibus hanc promissionem Dei, de con-
volvuntur, ferendis sufficientibus ad credendum viribus, factam esse velint;
Dicunt

Dicunt, omnibus iis, quibus lex fidei posit a est, quos fæderatos vocant, voce non minus ambiguâ.

S. 1. Siquidem fæderati dici possunt, quos vel i. conditiones Fæderæi fæderis obligant, et si in fædus, sic dictum, non consenserint. quid i. hic Nec enim voce fæderū veritati inferenda vis est, ac si Deus ab homine nihil potuerit vel possit exigere, in cuius requisitionem cent. homo per expressum consensum non consensisset; quale fædus Quid Fæderat de non attingendâ arbore scientiæ, Gen. 2, 17. cap. 3, 3. Et statutum, mandatum, fædus, pactum promiscuè sumunatus, tam de faciendis, ex præscripto superioris, & debito seu obligatione subditi, quam de stipulatis ex mutuâ conventione; ita circumcisio, Agnus Paschalæ, ritus sacri, & alia debita Levitica, quæ Judæos æquè obstrinxissent, sive stipularentur eorum observacionem, seu contrâ protestati fuissent, promiscuâ appellatione dicuntur fædus & statutum, pactum & mandatum, Gen. 17, 10. cap. 21, 4. cap. 26, 5. Act. 7, 8. Job. 7, 23. Gal. 5, 1, 2, 3. Exod. 12, 43, 49. Psal. 78, 19, 21, 37. Psal. 105, 10, 36. Num. 18, 19. Lex positiva, de non contredicendis hostium spoliis, vocatur fædus Jos. 7, 14, 15. vocatur mandatum, i. Sam. 13, 14. Liber legis & liber fæderis promiscuè dicitur Exod. 24, 3, 7. Deut. 28, 38. &c. Neq; Moses & Paulus quando allegant stipulationem Judæorum, se servaturos omnia, quæ Deus præcepérat, & quod Moses, post factam demum hanc stipulationem Judæorum, librum legis sanguine fæderis consperserit, Exod. 19, 5. cap. 24, 3, 8. Hebr. 9, 20. Ideò hunc ordinem recensent, quasi præcepta Dei, ante impetratum consensum Judæorum, vim obligandi non habuerint, sed ut Judæi eo evidenter de debito, ἀναπολογίᾳ, imbecillitate, quin & temeritate suâ convinceretur, & necessitatem gratiæ Christi, eo liquidiùs intelligenterent, qui impræstabile hoc chirographum ē medio sustulit, satisfactio[n]e pro nobis præstitâ, Colos. 2, 14, ut manifestum est ex totâ illustratione Apostoli, qui i[ust]it[er] utitur, Gal. 3, 10, 11, 12, 13, 21, 24. Igitur iure creationis & subjectionis tenebantur Judæi, & omnes omnino homines facere id, quod Creator & Dominus mandabat, ut ut grave, aut ingratum esset.

S. 2. Vel 2. Intelligunt Arminiani per fæderatos eos, qui per Fæderati stipulationem mutuam, aut per baptismum in fædus recepti quia 2. non sunt tent.

F

Non fæderatos etiam ob incredulitatem damnari.

sunt. Hos præcipue videntur intelligere, ajunt enim *Aet. Syn.* pag. 106, ob signari per baptismum baptizatis: Deum collacrum ipsius vires, quibus idonei reddi possint ad ea, que postulantur præstanta. Et *Part. I. p. 236. Defens. art. 4.* inquiunt: Deum in baptismo testari, se ex novâ gratia vires nobis dare velle, ad fidem præstandam. *Corvinus contra Molin. cap. II. §. 2, & 14,* ait: iis deberi has vires, quibus Deus Evangelium curat annunciar. Hoc autem est adolexēv in re seriâ, quum iidem, omnibus ex Adamo prognatis hoc deberi, contendant. Nam I. non iis solum est lex fidei positâ (ut tantisper toleretur hæc phrasis;) nec fides ab iis tantum requiritur, qui baptisati sunt, vel quibus verbum annunciatum; sed à toto mundo, quem Spiritus S. ob incredulitatem arguit, *Joh. 16, 9. ab omnibus ubiq;*, *Act. 17, 30.* Nec iij tantum ob infidelitatem damnabuntur, qui gratiam Evangelij oblatam rejecerunt, ut *Corvinus contra Tilen. pag. 488,* contendit: Gentes, que de Christo nihil audiverunt, non propter infidelitatem, sed propter violationem Legis naturalis judicandas esse; At vero, si Apostolo credimus; Deus vindictam in flammâ ignis dabit ignorantibus Eum, & non obtemperantibus Evangelio, *2 Thes. 1, 8.* per quos utiq; & illi intelliguntur, ad quos sermo crucis non pervenit; *Ira Dei venit super filios incredulitatis,* qui sunt gentes, sine Deo & Christo viventes, *Col. 3, 6. Eph. 2, 2, 3, 12. Joh. 3, 19.* in universum omnibus, *Apoc. 21, 8.* Et in genere dicuntur απειθεῖς, απίστοι, qui nihil de Christo audiverunt, *Rom. 1, 30, 32. 1. Pet. 4, 17. 1. Tim. 5, 8. 2.* Omnes Adami posteri, ex hypothesi Remonstrantium, accipiunt sufficientem gratiam, quâ possint credere. Quod si verum est, nem non propter απειθεῖαν sufficienti gratiæ obversam, condemnabitur.

Respondeatur ad di-

Et a Scri- §. 3.. Neq; Corvini ratio, quam ex *Rom. 2, 12. Quis sine lege peccat* runt, sine lege peribunt;) adducit, ad rem facit; eo quippe loco non dicitur, eos, qui sine lege peccant, non esse ob infidelitatem sed esse sine lege condemnatos, ubi legem scriptam intelligi, eamq; naturali illic opponi, citra dubium est, & prolixè demonstratum ab Augustino *Conc. 25. in Psal. 119. nec non lib. de fide & operibus, c. 29.* *Rom. 2, 12.* Sed vero, iidem απόμυως condemnandi dicuntur, *ibid. v. 8.* propter *Luc. 12, 48* απειθεῖar condemnandi. Dictum *Luc. 12, 48*, extra scopum est, de gradibus pœnarum agens, ut *Mattb. 11, 15.* Non unam causam

sam

sam pœnæ meritoriam ab alterâ dirimens, sed tamen hoc simul innuit, cum, qui voluntatem Domini ignoravit, ratione servitutis ignorare non debuisse, ideo nec de injuste inflictis pœnis posse conqueri. Dicatum Matth. 25. 26. (serve male sciebas me mettere &c;) contra Remonstrantes est, & jus Dei, quod summa a quietate usurpare potest, vindicat.

Matth. 25,
26.

V. Non vera est illa Remonstrantium sententia, quia id ex æquitate Deum teneri assertit, quod postulare à Deo, summa esset iniqüitas & rebellio, videlicet, ut officiat ne quid vitium ad restaurationem imaginis divinæ ei defit, qui voluntariò peccatō hanc & illas amisit. Si Deum ex promissione universalī, propter sufficientissimum meritum Christi, redemptis omnibus facta, ad præstandum se obligasse dicerent; Verum dicere ex 1. Tim. 2, 4. Apoc. 3, 20, Ezech. 33, 10, u. Prov. 1, 20, 21. &c. Veritas enim promissum Deum obligat, 2. Tim. 2, 13. Rom. 3, 3. Psalm. 27, 8. Sed æquitatis leges Deo figere, ex naturâ justitiae distributivæ inter homines, per quam teneatur, ut omnes, suāmet voluntate in Adamo lapsos, restituat, tam est iniquum, quām Deum in justitiae postulare, si viam redemptionis per Christum non instituisset, aut lapsos angelos, qui gloriæ ipsius perfectiūs deservire potuissent, in gratiam receperisset, spe veniæ lapsis hominibus denegatā, utpote qui, ne redempti quidem & justificati, gloriam redimentis enīxiūs cūtant, quām solā suā voluntate contrarium decreverit. 2. Petr. 2, 4.

Arminia-
ni Deum,
ex naturâ
justitiae di-
stributivæ
inter ho-
mines,
vincire
conantur.

¶. Ac tale quidem Remonstrantium postulatum esse vide- Geminatur. Quamvis enim Corvinus tūm alibi, tūm contra Molineum Eorum cap. 41. §. ult. dicat: Se supponere, à Deo esse declaratum, et si sententia jus haboret eas vires non restituendi; tamen se paratum esse proponere eas restituere. Arminius quoque, cum jussus esset à Culturatoribus Academiac Leidensis respondere ad hanc Quæstionem: An DEUS jure ab illo homine possit fidem postulare, cui gratiam ad credendum sufficientem dare non decreverit? ita responderit, ac si, non de jure Dei; sed de facto controverteret, & quæstionem sic ipse correxerit: An Deus nunc jure suo ab homine lapsō fidem in Christum exigat, et si gratiam sufficientem, quā credere possit, illi non det, nec dare paratus sit? atque orthodoxe quidem per negationem respondeat: Alibi tamen, videlicet in Respons. ad articulos, falso (ut ait,) sibi impositos, ad art. 19. & 31. contradicit,

dicit, & raro aut numquam à promissione argumentatur, sed à legibus aequitatis: Et Remonstrantes omnes argumenta hujus aequitatis non ducunt à gratiosâ Dei promissione, non ab intercedente Christi merito; sed 1. à conditione pacti, quod novum sit, & novas promissiones contineat, ideoq; oporteat esse parti alterutri possibile. 2. à possibilitate credendi, in Adamo non amissa, quam iecirco Deus, velut à se anteā collatam, repetere nullo jure possit. 3. ab iniuritate punitendi eum, qui pñnam ultimam evitare non possit, ob impotentiam, quam prima pñna, à Deo ipso inficta, secùm tulerit. - Ita enim Remonstrantes, Part. 2. Act. Synod. pag. 106. Contendimus, quando de novo Deus cum homine contrahit, eo ipso verius pactum antiquari, nec ullum sub veteri pacto commissum crimen efficere posse, ut Deus non tenetur, hominem, cum quo de novo contrahit, viribus instruere ad novum pactum servandum necessarius: Semper enim manet illud; Iniquum esse ut exigantur impossibilia. Corycus contr. Molin. cap. 4. §. 10. pag. 65. Quid vero inde? non teneri Deum homini restituere vires, quibus eum actu judiciali exuit. Non tenetur, si de novo ab eo; Et novis quidem conditionibus obedientiam non exigit; sed quando hoc facit, omnino tenetur. Idem ibidem, cap. 11. §. 12. Verba Synodicorum sua facit; contra Tilen. cap. 7 pag. 262. &c pañsim.

*Ratio pri-
ma, ab in-
novatione
pacti, dif-
futur.*

VI. Ut singula ordine excutiamus, respondemus ad Primum, (1.) Novitas pacti, sive subinductio cuiusq; pacti, non facit Deum, ut Creatorem homini de novo debitorem. Contulit enim primo homini illas vires, per quas, quodcunq; à Deo mandatum, aut mandandum foret, exsequi potuisset, vi imaginis divinae, cui nihil ad perfectionem debitam defuit. Gen. 1. ult. Col. 3, 10. (2.) Pactum novum nequaquam tollit reatum in veteri contractum, nisi de ejus condonatione factâ evidenter constet, ita ut, sub novo fœdere proposito, non tenetur homo possessor ratione reddere ejus, quod illic in quæ gessit, vel ne Deus jure possit exigere, id restitui & honori divino impendi, quod suâ culpâ illic perdidit, sed monstrat & subministrat media, per quæ reatus tolli possit. Et quando per viam Novi Testamenti, seu lege fidei Deus voluit hominem in gratiam redire manifestum est, quod illa ordinatio, ut sic, non sit immediata & absoluta peccatorum deletio.

deletio, sed mediorum institutio, quibus adhibitis homo a peccato liberari possit. Est quidem sanctio novi fœderis opus Dei gratuitum, ut recte Corvinus monet, contra Molin. pag. 122, sed in eo sicut, quod impossibilem operam legem abrogando, propter Christum per fidem non salvare voluit, & promisit, ut patet ex collatione v. 9, § 12. cap. 8. Epist. ad Hebr. Rom. 8, 3, 21, 22. Quia in re liberrimam Dei misericordiam sitam esse, & exerceri Corvinus ipse fatetur, & hoc modo nodum illum Gordium, Rom. 9, 18. solvere conatur, contra Tilen. pag. 487. De nullo autem amplius reatu homines teneri, præcisè ob id, quia Deus aliam viam veniendi ad salutem illis paravit, quam via legis erat; sive illam viam ingrediuntur, sive non: absconum est dicere. (3) Si innovatio pacti, nudata suâ institutione, absolvit ab obligatione, veteri pacto debitâ, sequitur nec Adamum, posteaquam promissionem de ventura Mulieris semine acceperat, nec aliorum hominum quempiam, porro peccatum fuisse, si de utroq; ligni paradisi, eadem lege sacro, adhac semel vel sapientis comedisset; quod tamen ne rem, tamquam illicitam, homo repeteret, paradise ejectus est. Gen. 3, 22 seqq. Imò amplius, sequetur inde irrefragabiliter, Deum post factam illam promissionem, quâ novum pactum sanxit, iniquè egisse, quod Protoplatus propter commissum in legem jam abrogatum crimen, poenam maledictionis inflixit; hæc enim denunciatio poenæ, post factum demum promissionem, de Semine benedicto, Gen. 3, 15. seqq. sequitur. Redigenda ergo inter scorias videntur hæc Corvini, contra Molin. cap. 8. § 7. pag. 122, verba: legem primam cessasse, primo fædere per inobedientiam primi hominisrupto, cessasse etiam obligationem ad obedientiam, ea lege, prescriptam.

VII. In Scripturæ S. testimentiis, quæ pro hæc sententiâ allegantur nihil præsidij habent Remonstrantes. Non i. In verbis Apostoli, Rom. 3, 25. Ad demonstrandam justitiam suam Διὰ τὴν πάρεστι τὸν ὁργαγούστων αὐτημάτων: Sive enim Πάρεστι indugentiam, vel conniventiam veteris, post Origenem & Hieronymum; sive remissionem, cum plerisq; Interpretibus; sive causam impellentem Deum, ut tantæ miseria succurreret, quomodo Chrysostomus & Theophylactus: non tamen sequitur, Deum eō

Responde-
tur ad di-
ta S. Scri-
ptura.

Rom. 3, 25.

ipsō, quando fœdus novum sanxit, in πρωτεύειον Gen.3.15, sustulisse omnem obligationem præstandi id, quod Ipse requireret, sine interveniente satisfactione ex parte Christi, & sine interveniente apprehensione hujus meriti, à parte hominis. Quia manifestis verbis eodem versu dicitur; Christum fieri nobis propiciatorium per fidem, hoc sine, ut Deus justitiam suam demonstreret in remissione peccatorum, tām corum quæ jam antecesserunt, quām tām ēt vūn καὶ πῶ. ut vers. 26. sequitur. Ad quam igitur remissionem, ex parte Christi, requiritur meritum, ex parte hominis fides; illa remissio non contingit omnibus absolutē hominibus, citra fidem in Christum, ex naturali æquitate. Non 2. in

Hebr.8,13.

verbis Hebr.8,13. Dicendo novum, antiquavit verius. Quæstio est; An institutione novi fœderis, ut sic, peccatum Adami & posterorum, nec non debitum Deo reddendum, reapse evanuerit? Hoc planè non sequitur ex verbis adductis. Loquuntur enim præcisē, de lege Mosaicā abrogatā, ut patet ex v.4,5,7 seqq. non de obligatione naturali erga Deum. Deinde ajunt quidem, infædere novo peccata iri remissum, v.12, sed non citra Christi meritum, nec citra fidem. Nostra autem quæstio est: An in infidelibus, quā talibus, reatus in Adamo contractus, ipsi novi Testamenti institutione, ut sic, dimissus sit? Nec 3. in Verbis Jer.31,33. aut Rom.11,27. Hoc erit fœdus meum, cūm abstulero peccata eorum. Non enim dicuntur peccata remitti, ante & citra fidem in Christum, sed per Redemptorem, ut Rom.11.26, ex Jesaiā, præmittitur. Hic quæritur, an omnibus infidelibus reatus Adami ideo dimisssus sit, quia illis omnibus aditus patet ad hoc fœdus; Quod negatur.

Novum
pactum,
Lex fidei,
quid.

VIII. Phrases novi pacti, novi fœderis, & legis fidei, non videntur Remonstrantes juxta analogiam fidei accipere: Agunt enim, quasi fides, quam conditionem novi pacti appellant, sit actio quædam meritoria, qualis legis observatio erat, & quam Deus pro omni legis justitia ducere (Walachri epist. ad Exteros, pag. 86,) ac in solutionem accipere transegerit, utpote, quando creditor ab exhausto debitore decem pro centum acceptat, ut Episcopius Diff. 12, thes. 4. loquitur; Arminius novum pactum mutuam partium stipulationem vocat, Diff. Privat: 39, thes. a. Remonstrantes Antidotū contra Dord. Synd.

nod. cap. 6. p. 71. ajunt : Quod Deus ex omnibus possibilibus conditionibus, aetum fidei & obedientiam fidei in salutis conditionem elegerit, cumq[ue] gratosè pro perfectâ obedientia reputare, & vita eterna premio dignam censere voluerit, ipsissimam veritatem esse. Hæc nimis manifesta vestigia sunt serpentis Sociniani, quod annotirunt quoq[ue] ex alijs Remonstrantium libris Leiaenses, Censuræ in Confessione Remonstrant. cap. 9, & 10. Bodecher Sociniano. Remonstrantismi, cap. 10. §. 11. & alij. Quomodo fides se habeat in justificatione, alienum ab hoc loco argumentum est ; sufficit hic.

§. 1. Novum fædus, & legem fidei non significare in scripturis novum contractum, sub novis faciendi conditionibus initum, manente tamen hæc generali conditione, ut pars utraq[ue] contractus quidpiam operis conferat, propter cuius præstationem, finis, per contractum intentus, obtineatur. Ita quidem Remonstrantes explicant, quando mutuam stipulationem vocant ; sed falso ; ita enim nihil differret à lege operum : sed novum pactum, & lex fidei simpliciter significant promissionem Dei, se Christi satisfactionem habiturum pronosticavit, & propter illam remissurum nobis esse peccata ; tūm ordinem & medium deveniendi ad hæc promissa, scilicet per fidem, quam ipse in nobis sit effecturus. Hoc manifestò patet, ex verbis Jer. 31, 34. Hebr. 8, 8. Rom. 3, 27 : quibus differentia inter vetus & novum pactum, inter operum & fidei legem, disertè ponitur, quod, quomodo vetus pactum confiterit in requisitione & præstatione nostrorum operum, ut conditionum pacti : ita hoc sit tale futurum : Et quomodo lex operum debuerit præstari ab homine, jure debiti naturalis, nec potuerit ; ita legem fidei non requirendam fore ab homine, ut satisfactionem quamdam, sed Deum velle legem suam homini indere, tamquam beneficium ; non exigere, tamquam debitum, sed ut necessarium medium, quod ut obtineri possit ipsum velle efficere. Ob hanc Dei ordinationem dicitur lex fidei, Rom. 3, 27. Nec enim vox legis, vi nominis, requisitionem operis moralis significat, sed quamcunq[ue] normam, regulam.

§. 2. Longè disparem esse rationem exigentie fidei in Novo, & operum in Veteri Testamento. Opera Deus exegit jure creationis, conservationis & justitiae institutu, Exod. 19, 4. cap. 20, 2. Jer. 12, 6, 7,

10, 16.

10, 11, 15, 22, seqq. Mat. 1, 6, seqq. iisq; si post lapsum præstarentur,
ut oportebat, mercedem ex debito tribuit, Rom. 4, 4. Fidem vero
lægitur ex gratiâ redēptionis, instinctu misericordiæ, eamq;
exigit, ut tantum nobis bene, non ut sibi satis fiat. Rom. 3, 25.
Gal 3, 13, 14. Christi meritum respondet operibus in Veteri pacto
a nobis requisitis, ut conditio meritoria, sed imprætabilibus.
Rom. 8, 3. Act. 15, 10, 11. Gal. 3, 10, 13. non nostra fides, quæ iōnum ac-
ceptat hanc conditionem, tamquam pro se præstitam, & requiri-
tur ex naturâ rei, ut fructus conditionis illius per alium præsti-
ta, ad homines redundet. Oportet enim aliquid à nostra parte in-
strumentum esse, quo gratiam applicemus, non praestemus, dixit
jam olim Philipp. Melanchth. LL. Anni 65. pag. 424. 455. Quemadmodum igitur seu postulationis ius exsulat à toto novo fædere,
& mera regnat gratia donationis; ita ineptum est querere; an
Deus aliquid ex æquitate nobis dare teneatur, quod non nisi ex
merâ gratiâ proposuit?

§ 3. Quoquo modo autem requiratur fides a Deo, sive ut ap-
plicatio conditionis pro nobis præstata, sive ut conditio ipsa, non
tenetur Deus ex æquitate vires ad credendum sufficienes ho-
mini dare, quamvis ipse novo fædere eas requisiuerit. Quia
quamcumq; tibi satisfactionem pro peccato postulat, justè po-
stulat, siquidem etiam apud Remonstrantes in confessio eit; pri-
mum hominem, & nos in eo, sufficienes habuisse vires ad non pec-
candum, quas postquam amissimus, tenemur Deo, sive per
opera, sive per fidem, seu quocunq; modo infinitæ suæ justitiæ
satisfactum vellet, facere, unde unde satisfaciendi faculta-
tem sumamus; præsertim cum ipsi Remonstrantes fateantur, et
jam post satisfactionem a Christo præstatam, Deum iis, quibus vi-
sum ipsi esset, conditionibus salutem nobis offerre potuisse. Epist. ad
Exteros. pag. 47. & Antidoto contra Synod. Dord. pag. 89.

Quomodo IX. Non caret suspicione, quod ajunt: Deum legem fidei, sub
novum pa- novis promissionibus requisivisse, atq; ideo teneri ex æquitate, ut vi-
etum no- res homini conferat, ad capiendum fructum ex illâ novâ promissio-
vis pro- ne, alias hominem de illusione posse conqueri; hoc videlicet haut
missionibg obscure innuunt: Vitam æternam veteri pacto non esse promissam,
sancitum sed novo tantum. In Confess. cap. 7. §. 8. ajunt: Deum salutarem
sic. gratiam

gratiam ante secula destinatam in veteri pacto, eminens, obscure, &
quasi per transennam tantum ostendisse, sub genemli scilicet gratia &
favoris sui promisso, & sub rerum corporalium typo & umbra. Quæ
verba non possunt de cœcum promissatum uberiori revelatione
intelligi, sed de rebus ipsis; Ratio, quia novis promissionibus no-
vas pœnas in novo Testamento opponunt, easq; graviores, quam
sub veteri pacto. Pœna autem infidelibus tandem instigendæ,
non consistat in clariore vel obscuriore revelatione rerum
promissorum; (quia nusquam hoc pœna vocatur, quod tanta lux
Patribus in Vet. Testamento quim nobis non affulsi,) sed in ne-
gatione vel subirradiatione rerum ipsarummet. Quare hic rursus
Socini tibias inflant, qui in Resp. ad defens. Francisc. Puccij cap. 8.
pag. 232. Resurrectio & vita æterna sub generalibus & magnificis qui-
busdam promissis, sanctis illis viris factis, tacite continebantur. Ad
Objection. Cutteni pag. 88. In promissionibus à Mose factis, nulla
sanè est apertamentio regni cœlestis. Vid. Idem de Eccles. pag. 264.
Catech. Racov. de Prophet. J. C. munere cap. 5. pag. 202. 206. Smalcianus
de Divinitat. J. C. cap. 7. pag. 25, 26. Respons. ad N. M. Smiglicij, cap. 10.
pag. 271. contr. D. Franiz. pag. 96, 121. Nos confisi veritati Scriptura-
rum, Act. 10, 43, 2. Cor. 1. 20. Hebr. 4, 3. Job. 8, 56, negamus obje-
ctum fidei Patriarcharum fuisse aliud, quam nostra fidei, ac pro-
inde promissiones de vita æternâ fuisse easdem asserimus. Dicun-
tur quidem promissiones novi fœderis κρείτονες, ratione evidenter,
multitudinis & graduum, ut Luc. 10, 24 2. Cor. 357 8. in primis re-
spectu majoris gratiae, & facilitatis ad acquirendas illas promis-
siones, Rom. 10, 5, 6. Gal. 3, 12, 13. quæ explicatio est in ipso textu.
Hebr. 8, 6, 7. Et notandum, quod non dicuntur promissiones Δια-
Φορώτεραι, quomodo λειτουργία Christi dicitur ΔιαΦορώτερος; sed
in eadem specie κρείτονες, meliores.

§. Sed esto: novas promissiones Evangelio esse propositas,
quātamen ratione sequentur; Deum teneri ex aequitate, postquam
nova promissa fecit, novas vires conferre ad ea amplectenda, nisi
videri velit hominibus illusisse? Qui promisit, se non defuturum, quin
omnes fructum ex promissionibus factis capere possint, num il-
ludit hominibus? Enimvero vult omnibus dare, unde credant,
sed non tenetur ex aequitate id facere. Promissio sufficit ad

G.

certi-

eertificandos homines, sibi non fuisse illusum, nec fore illudendum.

Secunda X. Alterum argumentum, quo probant Arminiani, Deum teneri vires credendi illi conferre, à quo fidem exigit, inde sumunt, strantium quod à posteris Adami inique illud exigatur, quod parens eorum ratio: *Adam* numquam habuit. Vires autem credendi Adamo numquam munum non fuisse datas, quia debuerit per opera salvari, nec objectum fidei, habuisse Christus videlicet, & ejus meritum ante Iapsum locū habuerint. vires cre- Tùm, quamquam Adam vires credendi habuisset, teneri tamen dendi in Deum eas restituere, si postulet.. Quia Adam vires quascunque Christum. habuit, non abjecerit; sed Deus actu iudicariō illis eum privā- Igitur & j. rit: Ita Remonstr Defens.art.4,pag.107. Amissas in Adamo vires fru- posteros strā in contrarium prætendi, eò magis dicimus, quia Adamus non am- propter sit vires, eam obedientiam præstandi, que novo fædere exigitur: po- harum ca- tentiam scilicet in Christum credendi non amisit. Idem pag. 144. rentiam ajunt: primum hominem habuisse vires isti statui convenientes, scilicet non posse ad bene operandum & peccatum vitandum, non vires credendi in puniri &c: Christum, quia illis opus non habuerit, quamdiu peccatum non erat in mundum ingressum, nec Deum fidem à primo homine exigere potuisse, quia per opera debebat salvari; Quin si fidem in satisfactianem Christi exercere homo integer debuisset, non potuisse illam sine mendacio exercere, quia præsupposuisset, se esse peccatorem, qualis non erat. Idem Arminij habent Defens.art.1.pag.236. Jacobi Arminij rationes sunt Resp. Rationes. ad 31. Artic.art.19:pag.132. 133. Quia 1. Deus non dedit homini ante Iapsum potentiam aliquam frustanciam. 2. Fidem pro statu integritatis non potuit exigere. 3. Fides præcisè pertinet ad secundam; non primam creationem. 4. Non præcipitur in lege, sed Evangelio. 5. In clementis esset, Adamo tunc largiri potentiam credendi in Christum, quando eā non erat opus: Tunc verò, quando necessaria erat, hominem, illā spoliare. Igitur primus homo eam non habuit: Præmisérat Epiphonema pag. 131. Dico, affirmo, & assevero, profiteor & doceo: Adamum ante Iapsum non habuisse potentiam credendi in Christum, quia fide in Christum non erat opus, ideoq; Deus non potuit ab illo fidem illam exigere post Iapsum, hoc nimirum jure, quia Adamus potentiam illam credendi suā culpē amiserit, &c. Iisdem rationibus utitur Corvinus contra Tilen, cap. 14. contra Molin, cap. 11;

X. Ve-

XI. Verum, primò, posito: Adamum Vires credendi nec habu-
isse, nec perdidisse, nec tamen sequitur, Deum nullo jure fidem exi-
gere posse ab Adami posteris. Ratio: Quia necessum non est, ut
ante lapsum homo vires habuerit, ad satisfaciendum Deo omni
modo quo satisfacere juberetur, si laberetur; sed sufficit, quod
vires habuerit ad præcavendum, ne ullo modo teneretur Deo
post lapsum satisfacere; sufficit inquam, quod vires, ad non pec-
candum habuerit. Quomodo, qui crimen læsa majestatis com-
mittit, necessum non est, ut antequam committat, sufficiens sit,
ad hoc crimen eluendum, si committat; sed sufficit, si vires ha-
beat ad crimen hoc vitandum & præcavendum, ne luere pro hoc
crimineteneatur. Reatus enim ut plurimum superat, non ex-
æquat facultatem offendentis. Atq; alia est postulatio satisfactio-
nis de summâ majestate læsa, per imperij ambitionem, quo crimi-
ne se protoplasti implicaverant Gen. 3, 5, 6. alia de man-
dato superioris violato, alia de non servato spontaneo con-
tractu, hæc quandoq; solum damnum resarcire cogit, illa delictū
expiare postulat, nō pro facultate delinquentis, sed pro conditio-
ne offensi, quæ, quia in hâc causâ Dei est, inæstimabilis est.

XI. Arminij autem rationes quod attinet, nulla earum pro-
bat impotentiam credendi in Adamo, ob principiis interni defe-
ctum, sed ob negationem sive absentiam objecti, in illo statu.
Quod liquet ex singularum resolutione.

§. I. Etenim quod ad primum: Certum est, Deum nullam, ho-
mini indidisse potentiam frustraneam, sed falsum; potentiam,
quâ Adam poterat credere in Christum, fuisse frustraneam. Ut
potentia deduceretur in actum, fuit pro illo statu frustraneum.
In actus exercitio sita est frustraneitas seu inutilitas, non in po-
tentia, quæ multis actibus uni potentia subjectis communis est.
Eadem quippe erat potentia, quâ Adam credere poterat, Unum
esse Deum in Essentia, & Trinum in personis, sese ex gratiâ esse
conditum ad vitam sempiternam in cœlis, quam, quâ poterat
credere: Dei Filium in carnem venturum, & hominem lapsum
redemptum &c. Quamvis enim hæc pro illo statu non erant
eventura, habuit tamen facultatem, ea credendi; si propone-
rentur. Quia potentia credendi versatur circa plurima objecta.

Negatur
Conse-
quentia.

Diluuntur
Arminii
rationes

unius speciei, seu credibilia, sive sint praesentia, sive futura, sive
præterita, sive aliquando in re natura exstituta, sive non exstitu-
ta, nihil refert, modo sint credibilia. De exemplum: Remon-
strantes credunt, si adhuc decem fuissent mundi, meritum Christi
eius esse valoris, ut pro singulorum peccatis tatis fecerit. At
quoni modo hoc possunt credere, nisi quia meritum Christi versa-
tur quoad sufficientiam, circa infinitos redemibilis, ut ira di-
cam, æqualiter; Quod autem non decem, sed unus mundus, re-
demti suat, non sit ex insufficiencia meriti, sed ex absentia ob-
jecti, nec tamen ideo illam meriti sufficientiam esse frustraneam
dixerint: Ita, quod Adam non credidit in Christum, non fa-
ctum est ex debilitate principii intrinseci, sed ex negatione ob-
jecti in illo statu, quem alias omnes causæ, quæ requiruntur ad
fidem, in Adamo fuerint, nec ideo frustraneæ, quia in hoc singu-
lare objectum propter ejus absentiam non potuerunt exseri.
Fallit igitur Arminius, compositione enunciati, quando ait: po-
tentia credendi in Christum in statu integratatis fuit frustranea;
potentiam nempe credendi in Christum loco subjecti ponens,
Et frustraneum esse loco prædicari. Sed perpe am, quum de illâ
potentia, de qua apud dicatur, quod habetis sit ad credendum in
Christum, debeat probari, eam esse frustraneam, quod falsum
est, quia plura habet objecta, & homini ideo collata est, ut ver-
fari possit circa omnia credibilia Theologica.

2. §. 2. Quod ad secundum, Non sequitur; Deus in statu integratatis non potuit require ab Adamo ut crederet in Christum, quia fides in Redemptorem presupponit hominem peccatorem. Igitur potentiam quoque non dedit Adamo, ullo modo in Christum credendi. Ratio-
nabile ergo est, quod peccatorem esse, seu indigere redemptore, requiritur solum ut conditio antecedanea ad constitutionem objecti, quod creditur, non ad facultatem credendi intrinse-
cam, atq; absentiam hypotheseos ostendit, quæ potentia credendi nihil obest. Non enim queritur, num possibile sit dari
hoc vel illud objectum, sed, sive detur, sive non detur, an poten-
tia cognoscendi ad illud sese indifferenter habeat? Quapropter
verum est; si Adam in statu integratatis credidisset; se perfidem
in Messiae satisfactionem, pro peccatis Adami præstitam, salva-
tum

tum iri pro tunc mendacium credidisset, quia Melius non nisi
peccatoribus datus est; Matth. 9, 13. Verum inde non sequitur,
fuisse eum dispositione intrinseci, seu carentia principii activi,
ineptum ad credendum in Christum, ut supra probatum est.
Præterea hic Patrum & Scholasticorum opiniones de Christo
incarnando, tametsi homo non peccasset, vel saltem ejus inter-
cessione, ad augenda & conservanda integritatis & gloriae dona,
de qua re videndi Commentatores Thomæ in 3. p. quest. 1. art. 3.

§. 3. Tertio inquit Arminius: *Quod præcisè pertinet ad secundam creationem, illud in primâ homo non habuit, Fides præcisè pertinet ad secundam creationem.* E. Mirum, neq; Arminium neq; Corvinum qui hoc argumentum repetit contra Til. pag. 498. ad-
vertisse hujus argumenti non solum *ἀναλογία*, sed quām ipsi
eo premantur. *Ἀναλογία* in eo est, quod concessio rato ar-
gumento, nihil sequatur amplius, quām Adam non habuisse
fidem in Christum, id quod non controvertitur, sed tantummo-
do, an non habuerit potentiam seu vires credendi in Christum?
quod inde non potest negari, quia fides est donum, regenerationis
proprium. Ipsos autem hoc argumento premi, exinde clara-
rum est, quia: Quas vires nos in regeneratione & renovatione,
unde novæ Creaturæ dicimur, acquirimus, eas Adam in statu
integritatis habuit. Ad illum enim statum, per regenerationem
nos reduci oportet, à quo ille descivit, ideo baptisamur, ut novi-
tas illa vitæ in nos educatur, Rom. 6, 4. Ablutionem sequitur
Sanctitas & justitia 1. Cor. 6, 11. per renovationem induimus no-
vum hominem, κποθέντα, qui creatus fuit, secundum Deum, Eph. 4,
24, qui gerit imaginem τ& κτίουντος αὐτὸν, Col. 3, 10. Et quamquam
Remonstrantes cū Photinianis, Smalc. contr. Frantz. Driss. z. &c. ne-
gent, agi locis posterioribus de imagine Dei, quām Adam in
statu integritatis gesserit, sed per novum hominem Christum in-
telligent, Antidoti pag. 107. & alibi, non possunt tamen inficias ire,
describi hic qualitates imaginis divinæ, & nos in regeneratione
& renovatione ejus fieri participes. Hoc posito, sequitur: id
quod nos, ut novæ creaturæ, seu in nova creatione acquirimus,
idem esse quod Adam in primâ creatione habuit, Argumento
igitur Arminij, inverso, ipse constringitur hoc modo:

G 3

Quod

Quod præcisè pertinet ad novam creationem, illud pertinet ad imaginem Dei; vi dictorum allegatorum. Fides pertinet ad novam creationem; quæ est Arminij maxima.

Quod pertinet ad imaginem Dei, id homo in primâ creatione habuit: Gen. 1, 26, 27, 31. Eccles. 7, 30. Fides pertinet. Igitur.

Quo præsupposito, reponimus argumentum illius docti Viri, à cuius refutatione Arminium certâ de causa abstinuisse, ait Arnold, contra Til. pag. 501. Arminius ipse; propter persona objicientis respectum, pag. 132. opp. 9. 161.

Qui præditus est spiritu mentis, iusticiæ & sanctimoniam verâ, is potentiam habet omne dogma Θεόπνευστον credendi, [Quia illuminatio mentis & sanctitas voluntatis sunt causa internæ fidei, sine dubio.]

Qui conditus est ad imaginem Dei, præditus est spiritu mentis iusticiæ & sanctimoniam vera, [utpote cujus imaginis hæc sunt attributa] Igitur.

Qui conditus est ad imaginem Dei, v.g. Adam, habuit potentiam omne dogma Θεόπνευστον, & consequenter in Christum etiam credendi potentiam.

§. 4. Ad Quartum. Quod non præcipitur lege sed Evangelio, ad id præstandum homini non sunt datae vires in primo statu. Ratio, quia fide credendi Evangelio non habuit opus, quum per legem salvari debuerit, ideo nec potentiam credendi ipsi inditam fuisset. Se posita quæstione: An lex fidem jubeat? (quia hic perinde est, legem an Evangelio requiratur;) nego consequentiam, Quia non sequitur; id quod eo statu ab Adamo requiri non potuit, non potuisse eum præstare, si requireretur: Est enim αὐτοῖς τοῖς Εαmdem potentiam credendi versari circa multa credibilia & qualiter, & habuisse Adamum potentiam credendi mysteria non minus sublimia ante lapsum; verbi gratia: Trinitatis; quam est Incarnationis. Ac lubrica est Arminij hypothesis, quâ statuit, præter potentiam credendi in Deum, juxta legem, aliam esse potentiam credendi in Christum, juxta Evangelium, quam Corvinus contra Molin. c. u. §. 8. multis conatur stabilire, sed ita, ut omnis diversitas ex objecto resultet, nulla de principio agendi proximo ostendatur. Quod enim urget, impossibile esse, ut una eademque potentia, duo opposita dialectica, seu propositiones contradictorias, quales in statu ante lapsum futuras fuissent; Credere, quod

quod salus ex operibus legis moralis, & contr*i*: quod non ex operibus sed fide in Christum obvenientur a sit; tamquam simul veras apprehendat; utiq*;* verum est, fieri non potuisse eodem tempore & in eodem statu, sed diverso, facile fuit factu, quo modo credere potuit, se in cœlum aut gehennam transportandum, et si hæc objecta credibilia se invicem tollant, in sensu composito.

§. 5. Ad Quintum: Si potentiam credendi Deus Adamo indidit, cum ipsi necessaria non esset, tūm vero abstulit, quando necessaria fiebat sapientia & bonitati divinae illam dispensationem adversam fore, utpote, que de necessariis pro quoquo statu homini provideat: directè respondemus, id nec justitia, nec sapientia, nec bonitati Dei adversari. Non justitia. Quia posito tantisper, Deum abstulisse per vim Adamo hanc credendi facultatem, quod non verum est; sanè non est iniquum, abutenti divinâ gratiâ etiam id auferri, quod reliquum ejus habet. Matth. 13, 12: cap. 25, 11, 12, 28, 29. Luc. 13, 24. €. 17, 22. Rom. 1, 28. &c. et si gratiâ illâ tunc magis indigeat, quando deficit, quim cum sufficit, Matth. 25, 28. Non Sapientia; quia per subtractionem gratiæ ducitur homo ad agnitionem suæ miseriæ. Gen. 3, 7. Luc. 15, 16, 17. Ies. 24, 16. Non bonitati. Hâc enim intentione conclusit omnes sub peccatum, ut omnium misereatur. Rom. 5, 32. Si hoc cum Apostolo faterentur Arminiani, & facultatem credendi Bonitati divinæ acceptam ferrent, cederent utiq*;* postulationi æquitatis & debitii.

§. 6. Unum habet Corvinus peculiare ab aliis contra Tilen. pag. 505, & contra Molin. pag. 157. scilicet; Vires credendi, esse vires resurgendi ex lapsu. Si igitur Deus Adamo vires dederit, per quas non solum stare posset, verum etiam ex lapsu resurgeret, utiq*;* per lapsum vires illas non potuisse perdi, utpote, quarum natura hæc fuerit, ut post lapsum præcessent. Quod si uero vires illas Adam retinuerit, non habere necessum, post lapsum novis ad credendum viribus instrui; hoc autem absurdum esse; igitur & illud. Atq*;* hoc argumentum Synodi tanti æstimant, ut solum sufficere putarint pag. 197. Act. Sed tota difficultas in eo est, quod Corvinus 1. Confundit potentiam credendi, ut sic, cum intentione Dei determinant hanc potentiam ad singularem quemdam actum. 2. Quod voluntatem seu intentionem Dei conditionatam: (si Adam labatur;) confundit cum decreto absoluto, ac si Deus potentiam illam credendi, voluerit.

luerit esse inamissibilem, & inseparabilem ab Adamo, quoque modo se gereret. Utrovis autem modo sumatur intentio Dei, non sunt tamen opposita: indere alicui vires amissibiles; & indere alicui vires, quæ post amissionem sint recuperabiles, atq; ad resurgentum utiles. Quid enim impedit, quo minus, ex Dei etiam intentione, vires ante lapsum, aliquid commune habent, vel etiam cædem sint, cum virtibus, post lapsum gratia Dei restituendis. Aliud est: prodebet exdivitâ intentione post lapsum; aliud non posse perdi per lapsum. Hæc te invicem non ponunt.

§. 7. Nec momentum affert, quod Corvinus contendit: Excel- lentiorem virtutem requiri ad credendum in Christum, quam in Adamo fuerit, quia scilicet ejus virtus in eo tantum constituerit, ut lapsum visaret, vitare autem Christum minoris virtutis esse, quam ex casu resurgere. Etenim 1. tanta fuerunt illa præsidia, ad amum aduersus lapsum tutantia, ut nemo, nisi temerarius, negare audeat, nos tantis gratiæ præsidij, etiam postquam ex lapsu ut maximè resurrexerimus, in hac vitâ numquam instrui. Nec enim tanta perspicacia intellectus circa Dei, & angelorum, hominis & creaturarum naturam; nec tanta expeditio voluntatis ab objecto malo non tentatæ, nec tanta reætudo affectuum, quibus cum semper luctamur, in hæc mortalitate, nobis etiam renatis redit, quanta in protoplastis fuit. 1. Cor. 13, 12. Rom. 7, 23, 24. 2. Præterquam, quod nesciā, quid responsuri essent Remonstrantes, si quis concederet, Deum non requirere ab Adami posteris notitiam Evangelij, sine præviâ divinâ revelatione, sed tantum præstationem legis, sine novâ divinâ gratia: Et fidem in Evangelium, suppositâ revelatione, non autem additâ novâ gratia, quâ res revelata possit salutari fiduciâ apprehendi. Utrumque potuisse Adamum per concretam potentiam, sine additione novæ cujusdam gratiæ ipsi vix negabunt. 3. Molinum vero, non mirum est, hoc argumento torqueri, siquidem ipse persuasus est; hominem DEI intentione ad perfectiorem statum adducendum fuisse, & quidem mediante lapsu, quam status Adami fuerit, scilicet, ut magis DEUM agnosceret: hoc autem fieri non potuisse, nisi lapsus fuisset, atq; ita DEI amorem percipiens; ob defectum etiam tanti beneficij minus fuisse hominem cognitus.

rum de Deo, atq; idcirco minis etiam amaturam &c. cap. 6.
§. 5. Unde infallibiliter sequitur: Qui eo ipso tempore, quo la-
psum hominis intendit, homini vires dat, per quas ex lapsu possit
& debeat resurgere, Is vult vires illas aliquando in actum deduc-
ci. Porro; Quæ vires ex Dei intentione, & ad maiorem Dei glo-
riam, post lapsum sunt in actum deducendæ, illæ per lapsum non
possunt amitti; quia ex Calvinistarum sententiâ, gratia fidei se-
mel accepta est indelebilis. Alterius: Quæ vires per lapsum non
sunt amissæ, eas necessum non est homini restituiri, Vires creden-
di per lapsum non sunt amissæ. Igitur. Posterius est absurdum.
Igitur & prius.

XIII. Tertium argumentum, quo adigatur Deus, vires creden- Remon-
di ijs dare, à quibus fidem exigit, ita formant Remonstrantes De- strantes
fens. art. IV. pag. 106 immisericordia est, imò eriam inusti, ut gravius Deum in-
punire possit, id præcipere peccatori, per quod in novam imm necessariò tentione
debeat incidere, nectamen dare velle id, quo eam posse effugere. &c. Ibid. gravius
pag. 145, inquiunt: Qui hominem reum constituit peccati, quod in puniendi,
propriâ persona non commisi, sed quod ipsas est per solam imputatio- requirere
nem divinam, & propter hoc peccatum sic imputatum punit hominem, fidem, si
impotentia credendi, eum Tyrannum esse, siveissimo Phalaride imma- credendi
niorem & truculentiorem.

XIV. Antequam rationes expendantur, quibus hanc ini- suppediret.
quitatis maculam Deo impingere conantur, amoveendum est, Prima Re-
quidquid malâ fidei Deo tribuant, ut vindici Originalis peccati.

XV. Primo enim falsum est; Deum ideo requirere fidem ab hypothesis
homine ad credendum impotente, ut gravissim punire cum possit. convelli-
Rectè quidem hoc Zwinglio, Calvinus, Zanchio, Beza, Piscatori, tur.
Gomaro, Nicacio, & ijs opponuntur, qui prædicationem Evangelij
medium esse contendunt, quo Deus decretum reprobationis, ad
indurandum condemnandos, exsequatur, sed ideo non erat col-
luctanda veritas, quasi Deus id inustè ab hominibus exigat, ad
quod præstandum suâ culpâ impotentes facti sunt. Vel ut inde
concludetur; non esse debitum hominis, ut ad obediendum sit disposi-
tus; sed ejus, qui obedientiam prescribit, officium esse; ut vel secundum
vires hominis eam prescribat, vel secundum obedientie prescriptæ
mensuram, vires conferat, ac quamq; ratione efficiat, ut inter obe-
dien-

dientiam præscriptam, & vires sit proportio, quod est Arnoldi Judiciumpag. 174, contra Molin. Vel, ut Deus insimuletur doli aut saevitiae, quasi ideo fidem exigat, ut causam puniendi prætendere possit. Contestatur enim inimicos suos ut salventur, Joh. 5, 34. Expandit manus ad populum rebellem ut redeat, Ies. 65, 2. Col. 1, 28. Quod vero quidam gravius puniuntur, non sit eis Dei intentione, qui eos ad fidem invitare voluit, sed quod vel consilium Dei adversus seipso rejecerint, Lus. 7, 30. Vel Deum quem ex lumine naturæ cognoverunt, juxta præscriptum colere non studuerunt, Rom. 2, 20. id quod sit præter omnem Dei intentionem Ies. 5, 4. Ezech. 18, 31, 32.

Diruitur
altera hy-
pothesis.

XVI. Falsum est, quod dicunt, hominem propter infidelitatem in novam iram, vel ut verbis ante citatis effeunt, in novam pœnam incidere. Scilicet, quomodo supra, novas promissiones de vita æterna Adamo non factas, in Evangelio demum offerri censuerant, ita hic novas pœnas, æternas scilicet, peccato originali indebitas, infidelitati per Evangelium denunciant, ac si propter solum originale peccatum iniquum sit quempiam damnari, hoc enim liberè aperto ore dicere se fatentur. Defens. art. 1, pag. Nova pœc. 137. Armin. Resp. ad 31. art. art. 13, 14. Cervinus contra Tilen. cap. 11, pag. cati origi- 391. contra Molin. cap. 9. § 5, 7. Fatentur tamen idem Adamum reum. nalis pœ- factum esse mortis æternae, Confess. cap. 7, §. 3. At quia stirps erat & na, Re- radix totius generis humani, omnes suos posteros eidem morti (cum monstrar- jus vel ipse reus factus, vel quæ mortuus est) ac miseria & involvisse, ribus qua? S. 4. Armin. Disp. privat. 31. De effectis peccati primorum paren- tum thesi 6. ait: præter illam pœnam statim infictam, (angorem, conscientiam) dupli alteri pœnae obnoxij facti sunt, morte scilicet tem- porali, quæ est animæ à corpore separatio, & æternae. Thesi 9.: Hinc accedit, ut omnes homines, qui naturaliter ex iis propagandi fuerunt, morti temporali & æternae obnoxij evaserint: id quod certissimum est. Mors enim quæ per peccatum primi hominis in mundum introducta est, et jam talis dicitur, cuius contrarium vitam Christus. nobis impetravit, Rom. 5, 17. cap. 6, 22, 23.

S. 1. Quomodo tamen Remonstr. hæc à vaticina conciliant? Distinctione à pontifici accepta, ut dicunt: peccatum originale in infantibus puniri pœna damni, non sensus, quæ sententia est Thomæ quest. 5. de malo art. 1, 2, 2. & cum eo Bonaventura, Durandi, Richar- di &

di & aliorum Scholasticorum 2. sent. dist. 9. Magistri item, cum omni
Schola Theologorum in q. sent. dist. 33, apud Bellarm. lib. de amiss. gra-
tie cap. 1. col. 400, cap. 4, col. 415. Ita autem Remonstrantes Confess.
cod. cap. §. 7. Prodiperf. 3 quantitate & qualitate peccatorum, varia
quog. pœna à Deo constituta est, puram damni, tūm sensūs, tūm tem-
poralis, tūm aeternæ, cum deniq. corporalis, tūm spiritualis. Corvinus
confr. Molin. cap. 9. §. 7. pag. 143. Hic verbo tantum monemus, quæ hic
dicitur sunt, dicta quidem à nobis esse, tamquam si pœnæ aeternæ, & sen-
sus quidem, hoc est, cruciatibus aliquis ob nudum Adami peccatum
punieretur, At tamen aliquem ob nudum illud peccatum talibus pœnis
affici, nos facile concessuros. Itaq; Arminius cum loco suprà alle-
gato pœnas peccati, v. gr. mortem temporalem, inter hos terminos
definisset, quod sit anima à Corpore separatio, eadem avitidōces
& norma, mortem aeternam metitur, quod sit torius hominis à Deo,
Summo ipius bono, separatio, quæ est ipsissima pœna damnii. Non
juvat hic dicere, quidem sic hæc evidens zeli in Antichristum demon-
stratio, de quo Remonstr. in Epist. ad Ordd. Coll. Hag. pag. 520. gloriati-
tur: sed videntur potuisse hoc sentientes, phrasi commodi-
ore Christiano orbì imponere, ac pœnam etiam sensūs peccato ori-
ginali adjudicare, aliqualem dolorem, videlicet ob separationem
avisione Dei & gaudio cœlesti. Quomodo Bellarm. contra Thomam
& complices disputat lib. 6. de amiss. gr. art. cap. 6.

§. 2. Verumtamen ut non rogati liberales simus in Remon-
strantes, possemus: Eos per Majorem pœnam, non aliam specie,
sed intensiorem quantitate intelligere, quam Deus peccatum in-
tendat requisitione fidei, per naturam non præstabilis. Et iam
hoc dato, non verum est, Deum homini, in solo peccato origi-
nali considerato hoc intendere. Dicimus, puram & simplicem
Dei intentionem esse, quando ab omnibus peccato originali
æqualiter infectis, fidem requirit, ut sive gentiles extra, sive ir-
egeniti intra pomeria Ecclesiæ, remedia querant; quæ utrisq;
sic, uti dictum consideratis, non quidem debet, sed tamen con-
ferre paratus est עמִים בְּתַחְבָּד Deut. 33, 3. Act. 17, 31. 2. Pet. 3, 9. A qui
bus autem cum intentione indurandi, & consequenter gra-
vius eos puniendi, fidem requirit (posito sic fieri, quod falsum)
Eos negamus solo peccato originali esse infectos, & asserimus,

in talibus præter naturali prævitatem, adscititiam quamdam
& evitabilem contumaciam reperi. Rom. 1, 23, 24.

XVII. Falsum tertio, & extra rem, Deum ei, quem credere
jubet, nolle dare id, quo possit credere. Falsum ex ipsorummet
Remonstr. Confessione. Extra rem vero, quia non controvelli-
tur; An Deus vires credendi cuiquam dare velit? sed an ex æqui-
tate eas dare teneatur? per promissionem ipsum obligavit, sed
ex promissione teneri, non est idem, quod: ex lege fidei teneri, præ-
fessim, ut Remonstr. legem fiduci accipiunt, pro conditione operi-
bus præstabili, qualis conditio ex æquitate ponipotuit; promis-
sio solum ex gratia sit. Rom. 4, 16.

Prima XVIII. Ex rationibus, quibus iniquum indicant Remonstr.
propositio, ut propter impotentiam credendi homo puniatur, primam affi-
quod im- gnant Synodici loc alleg. hanc: Quia posteri Adami eam impoten-
potentia suam in sua personam non meruerint, sed propter prævaricationem alte-
credendi rius; Adami scilicet, ea puniti sunt. Sufficere autem hoc, quod ipsi
a posteris alterius crimen luant, sed propter hanc pœnam, ut insuper alia puni-
Adamis- antur, tyrannidem esse. Quo jure, quave iniuria, existentia actus
improme- peccaminosi, qui in solo Adamo fuit, poteris ejus imputasi-
rita, re- potuerit, deinceps erit disputandi locus; Cogitent Remonstran-
putatur. tes hoc saltem: 1. Quando pœnam, credere impotentibus in-
fictam, idcò injustam dicunt, quia impotentia credendi à pa-
steris Adami est improverita, & per solam imputationem ipsi-
inficta, annon radicem injustitiae in eo collocent, quod alienum peccatum posteris præter æquum imputatum fuit? Et hoc
quidem Corvinus aperte proficitur, contra Molin. cap 9. §. 4. Ex
puro Dei arbitrio, peccatum Adami nos imputans, reos nos esse, Et
quia rei facti sumus solo Dei arbitrio, ideo etiam labo infectos nos na-
sci, seu ad credendum impotentes. 2. Si iniquum est, posteros parti-
cipare de impotentia credendi, Adamo jure inficta, & conse-
quenter de pœnis infidelitati destinatis; An æquum fuisset, po-
steros participare, de potentia Deum perfectè diligendi, Adamo
ex gratia indita, & consequenter de premijs perfectæ dilectioni
promissis? Scilicet æmulantes Remonstr. filios hujus seculi, re-
nunciantes paternæ hereditati, si videant, debita à patre contra-
cta hereditatem superare, sed alioquin fortunis se jure succedere
posse.

posse putant. 3. Si tolerant: ut posteri Adami puniantur quidem
impotentia credendi, non autem, ut propter hanc impotentiam,
aliâ graviore pœna torquuntur, quam ipsa impotentia sit (v.gr.
cruciatibus inferni!) An tolerare voluerint, siquidem de potes-
tiâ perfecte diligendi Deum Adamo collata ipsi participassent,
non autem de excellentiori præmio (v.gr. gaudio vita aeterna.)
qui in ipsa potentia diligendi sit? 4. An parent, posteros Adami,
per solam imputationem *justitiae* Adami, accepturos facisse poten-
tiam ad Deum diligendum, quomodo nunc dicunt, propter so-
lam imputationem *injustitiae* Adami eos esse impotentes factos
ad credendum? Quæcunq; responsones ad ista quaæ sita dederint,
poterit ex iis hoc primum eorum ἔγκλημα facile solvi.

§ I. De quo tamen inspecie respondemus. I. propter solam im- Propter
potentiam credendi præcisè sumam, ut est absentia facultatis $\Delta\lambda$ - lam caren-
nōfiliū. & $\delta\mu\omega\delta\gamma\zeta$, determinandæ ob objectum merè bonum: tiam ima-
nem in dampnari; sed antecedenter, propter contrariam quam- gnis divi-
dam qualitatem homini inhærentem; quæ est altera pars essen- næ nemo
tialis, peccati originis Gen. 6,5. cap 8,22. Joh. 3,6. Rom. 8,7. Gal. 5,17. dampna-
proximè vero, propter absentiam fidei, seu incredulitatem ipsam. tur.
Non solum enim Actus, sive interni, sive externi Matth. 12,36.
Heb. 4,12, & omissiones Matth. 25, 35. cadunt sub judicium divi-
num, sed etiam σερήσεις potentiarum, quas homo propria culpa
deperdidit, v.gr. non solum odium Dei, non solum avivencia mor-
tis æternæ rea est, sed & avivencia, i. Job. 3, 4. & 8. erjam non dilectio
Dei, sive negatio illa in actu primo, seu secundo consideretur;
imo & actus secundus positivus, id est, actualis dilectio Dei, ea-
tens perfectione, lege Dei requisita, est damnationis neus, ut
constat ex mandato Deut. 6,1. cap. 27,26. Quamobrem nisi infidelis-
tas, ut est pura negatio actus credendi, est damnable, quia ejus
contrarium, fides immediate ad salutem requiritur, & debet ex
mandato Dei homini inesse: Ita & impotentia credendi est da-
mnabilis. Quia ejus contrarium, potentia credendi, ex primâ
creatione iusta fuit inesse, & ex natura rei ad fiduci actum
requiritur. Adeoq; possit Deus etiam solam hanc impotentiam
æternis gehennæ flammis vindicare, quia mala hominis volu-
ptate contracta est, quomodo qui potentiam laborandi aut vigi-
landi.

Iandi peringuviem & crapulam perdidit; jure punitur. Sed tamen, quia non sola impotentia ad bonum, sed et contratio & propensio ad malum, primo peccato contracta est, ideo dicimus solam carentiam nemire in damnare.

§. 2. Posteros Adami, parentis suo perperam opponi, tanquam aλογειω, & de cuius pravitate nos non participemus, nisi puru patet Dei imputatione, ut Corvin. contra Tit. pag. 23, 260. ait, id est, ut ratio attributionis in nobis nulla sit, sed ex sola Dei voluntate, rei simus ejus criminis, cuius alias rei nunquam facti fuissimus. Quia enim Adam pro omnibus posteris, quos virtute tuae continebat, justiciam & potentiam persistendi in justitia accepit; Quomodo, si persistisser, nos omnes persistisse censendum est, & quomo lo revera unū persistissimus, si in statu integratatis nati fuissimus, quia nihil diversum à Genitoribus nostris appetissimus; Ita post quām defecit, nos omnes defecisse censendum est, & revera unū defecissimus, si ante statum lapsūs nati fuissimus; unū deficeremus, si vel hodie demum Adamus laberetur. Si enim nunc verum est; qualis terrenus tales terreni, i. Cor. 5, 48, multò magis tunc, ob perfectam harmoniam affectuum verum fuisset: Qualis parens, tales filij. Quām certa est influentia immortalitatis & impercabitatis à secundo Adamo, in suos filios quantum ad gloriam, tam certa est influentia misericordiae à primo Adamo in suos filios, quantum ad misericordiam, ibid. v. 49. Et, quomodo ante lapsum justitiae primigeniae naturaliter participes facti fuissimus, per generationem imaginis simili; Gen. 5, 3, non per Dei imputationem; ita post lapsum corruptionis primogeniae participes facti sumus, necessitate naturali; non imputatione divinâ. Causa enim proxima, cur nos corrupti nascamur, est corruptio parentum, non Dei ordinatio. Causa itidem proxima, cur nos primum peccatum unū perpetratervimus, est, quia mente, voluntate & effectibus in Adamo fuimus, Et cum in uno essemus omnes, in communem perniciem perpetratum est peccatum. Augustin. l. 14. de lit. cap. 20.

§. 3. Idem scrupulus excutitur, per obversionem majoris incommodi: si enim sola Dei imputatione in Adamo peccavimus, & imputationis vox sumitur sub illâ notione, sub quâ iustificata.

stificatione, sumitur, scil. pro eo, quod fundamentum inhaerens
subjecto, cui fit imputatio, non invenit, tunc injustum est, nos
ob illud Adami peccatum vel levissimam poenam puniri, nedum
ob id damnari. Aequitas enim Dei postulat, ut suam quisque
culpam, non alterius luat, Ezech. 18, 20. 2. Cor. 5, 10. Neque parentum
culpa in filiis punitur, si alia puniendi causa desit sed poena
in filiis patrissantibus tantum & aggravatur; sic exponimus Exod.
20, 5. & similes. Quod adeo verum est, ut nec Christo nostra
peccata iure ponuerint imputati nisi ille ex merita gratia sibi ipsi
ca imputaverit, & libertate voluntate pro iis satisfacere voluerit.
Eph. 5, 5. Si hoc esset, tam iniquum, immo longe iniquius fuisset,
si Deus nostra peccata suo Filio imputasset, quam si propter ea-
dem nostra peccata, Michaëlem Archangelum ad aeternos ignes
condemnasset, vel si ob homicidium Davidis, Josephus Mariae
Sponsus capite plexus fuisset. Omnis enim poena oportet cau-
sam aliquam esse meritoriam in subjecto puniendo. Nec quid-
quam valet Corvini exceptio contra Tilen. cap. 7. pag. 231, 321. Nos
quidem non esse lapsos in Adamo, nisi puram putam Dei imputatio eorum,
que tamen non habet hanc intentionem, quod Deus rigidè secundum
illam posteros tractare velit, sed ut necessitatem gratiae ostenderet, &
viam fidei Gratia afferret, atque hoc dici Gal. 3, 22. Etenim
causa finalis in mente Dei non sufficit, ut imputatio peccati alieni
sit justa, sed oportet causam quamdam meritoriam in indivi-
duo esse, cui quid imputatur; Nec enim Deus facit mala, ut even-
iant bona, multo minus, ut solum ostendatur, posse evenire bo-
na, quale certe est offensio necessitatis gratia, quae non est ejus-
dem collatio.

S. 4. Dicatum Gal. 3, 22. vel Rom. 11, 32. Deus, vel, scriptura
conclusit omnia sub infidelitatem, ut omnium misereatur nulla vel
conjectura suadet, intelligi illam conclusionem, de alieno pec-
cato posteris Adami imputato, ut aliena gratia eò fieret illu-
strior, quum textus manifeste innat, de demonstratione & actuali
deprehensione, ut Rom. 3, 9. peccati ab omnibus contracti, sua
vero de omnium hominum, Iudeorum & gentium conglome-
ratione in unum cumulum; qui dicitur peccatorum. Sic Luc. 5, 6.
Hic sermonem esse, quod longa probatione non indigeret.

S. 5. Prae-

§. 5. Præterea, Deus non opus habuit aliorum peccatum posteris Adami imputare, ut necessitatem gratiæ eo ipso ostendet, quum ipsi, postquam Adam corruptus erat, corruptione ex propagatione carnali non potuissent effugere, præterquam, quod Scripturæ verba rotunda sunt, quod omnes in Adamo peccaverint, Rom. 5, 12.

§. 6. Nec parum ab impietate distat, quod Corvinus & Autor Antidoti contra Synod. Dordrac. cap. 11. modum & rationem, quā homines omnes in Adamo peccarunt, ejusdem naturæ esse ajunt, quomodo Levi, in lumbis Abrahamproavi sui decimas Melchizedeco solvisse legitur. Hebr. 7, 9, 10. Texus enim ipse, de natura Christi quadam rationis testatur, (ως ἔπος εἰπεῖν) Tum vero planum est, hic sermonem esse de decimatione per participationem subjectionis non per participationem actionis. Quemodo & Chrysostomus observavit, collectionem hanc esse; Levi & Levitæ digniores non fuerant proavo suo Abraham: At hic oblatione decimorum, inferiorem se agnoverit Melchisedec, igitur Levi & Levitæ inferiores se agnoscant oportet, Antitypo Melchizedeci Christo: Alioquin enim si de participatione naturali sumenda esset decimatio, etiam Christus in lumbis Abrahamp decimatus esset, quod est ē diametro contra intentionem Apostoli. Proinde alia ratio est peccandi in Adamo, alia decimandi in Abraham, simplicitate verorum, Rom. 5, 12, inhæremus: peccavimus in Adamo propriè & actualiter, excepta singularem existentiâ personarum.

§. 7. Denig cogitent Arminiani, utrum dictu magis sit intolerabile: An, ut exercendæ gratiæ locus fiat, hominem instigare ad peccandum, quod ipsi Contra-Remonstrantibus vitio vertunt; Vei, an alienum peccatum alicui imputari, usq; ad damnationis pœnam, ut imputatio alienæ gratiæ locum habere possit, quod Corvinus facit contra Tilen. 231, 233, quando pariter pro defendendâ tali imputatione, ad absolutam Dei potentiam provocat, quam alias, bonitati non posse non esse contraria tantopere contendit: perinde ac Calviniani pro absoluto decreto faciunt.

XIX. Altera Remonstrantiū ratio hæc est, quod scil. absurdum putant, pœnam pœna puniri, & unam pœnam mereri alteram, seu pœnam

nam esse culpam; Deum autem punivisse hominem impotentiā credendi,
igitur hanc pœnam non posse loco culpæ ducere, & aliâ pœnâ punire.
Quod declarant exemplo militis, propter negligenter actas excubi-
as, oculis privati, ei videlicet, non posse ultrâ injungi, ut videat, nec
peccare si non videat, nec novis pœnis à Deo affligi posse & similib. alij
Synodici, Defens. art. 4 pag. 108, 132. Apologâ pro Confess. suâ cap. 7.
pag. 85. Defens. Apolog. specim. 8. Corv. contr. Til. cap. 14. pag. 522. contr.
Mol. cap. §. 15. cap. 8. §. 7. Et hac de causâ Arminius Anti Perkins pag.
170. negat, peccatum orig. esse peccatum, quia nullum sit peccatum,
quod simul sit malum, culpæ & malum pœna; seu pœna peccati, & cau-
sa alterius peccati. Non poterat intelligere, (inquit & Corvin. con-
tra Gomarum pag. 3.) quomodo illud, quod nobis ut pœna infligitur,
propriè loquendo peccatum sit. Unde confidenter concludunt: Non
solum neminem condemnari propter peccatum Originale; sed nullum
actum peccaminosum, qui sequitur ob ablatum necessariam gratiam, ob-
ligare ad pœnam, ubi ne quidem distinguunt inter pœnam damni
& sensus, sed absolute ab omnis pœnæ merito, ejusmodi pecca-
tum absolvunt, in Defensione sua. Apolog. l. d. p. 150.

XX. At vero, I. Impotentia credendi, proximè & formaliter,
non est pœna vel nobis, vel primo homini ob primum peccatum
inficta, sed est sepius, virtutum per naturam primi peccati in ho-
mīne deletarum, quæ eadem carentia per carnalem generatio-
nem in nos propagatur. Non nobis; Quamvis enim Adamo in
pœnam cœllisset, quia tamen naturaliter in nos propagatur, non
magis pœna dici potest, quam justitia originalis, posteriorum
Adami potuisset dici præmium. Neq; vero ideo pœna est, quia
propagatur. Quod enim omnibus animalibus naturale est, id
homini soli non est pœna, scil. procreare sui similem; alias in
statu integritatis non minus pœna dici potuisset. Non Adamo;
Quia omnes corruptionis partes essentiales, naturaliter primum
peccatum secutæ sunt, Mens in actu primi peccati cogitabat, hanc
non esse Dei intentionem, ne comederent de arbore vetitâ, juxta Gen. 3,
4, cogitabant de quâdam excellentiore sapientiâ acquirendâ, quâ
Deo par fieret, cap. 3, 5. Atq; ita in mente erat contrarius conce-
ptus, quam ante fuerat. Voluntas voluntati divinæ in actu volen-
di & comedendi erat contraria; appetitus item v. 6. atq; ita excu-
tiebantur voluntas & appetitus, qui ante inerant ad non come-

Naturalis
prævitas
nihil aliud
est, quam
durans ob-
liquitas
primi a-
etius pec-
caminos.

dendum, ad non affectandam cum Deo similitudinem. Quid
verò magis requiritur ad totalem corruptionem, quam mente,
voluntate, & appetitu à Deo aversum esse, & qualitates omnes
perfectioni contrarias induere? Adam autem in actu illo pec-
candi, totus erat aversus à Deo, nec poterat non esse aversus,
quomodo qui curvat digitum, quando curvat, non potest ere-
ctum tenere, & quomodo ineptè dico, pœnam esse quod digitus
sit curvus, quamdiu non redigitur, quia curvitas curvi digiti for-
ma est, & manet; Ita ineptè dico; pœnam esse, quod homo per
peccatum primum sit à Deo aversus, quamdiu non revertitur,
quum aversio mentis, voluntatis & appetituum, primi peccati forma sit
& maneat. Unde consequens est, ipsum actum primi peccati,
suī naturā & necessariò formam perfectioni contrariam indu-
xisse, ideoq; continuationem illius pravitatis, pœnam dici pro-
priè non posse, nisi laxâ significatione, scilicet, quia nobis noxia
est, & quia Deus tantam felicitatem redeundi homini jam lapsi
non suppeditabat, quantam felicitatem suppeditaverat non la-
bendi. Quomodo crapula pœna dicitur ebrietatis; cruditas, ne-
gligentia; morbus intemperantia, scilicet, quia Naturæ Autor
Sic constituit, ut hæc se invicem consequerentur, quæ consecutio,
propriè non est pœna, sed ordinatio indissolubilis nexūs, inter-
causam & effectum. Ita Augustinus lib. 14. de civ. cap. 3. corruptio-
nem corporis, quæ aggravat animam, non peccati primi causam, sed
pœnam esse ait, scil. quia hæc curvitas ad pravam actionem sequuta
est, & Deo non removente, mansit. Et cap. 12. Quod cupiditas vo-
luntati resistit de pœna transgressionis subsequutum est.

Provita-
tem hu-
manam
naturali-
ter sequu-
tā ad pec-
catum pri-
tamen

§. 2. Cui accedit (2) quod, quò quid est subtilioris rectitu-
dinis, (mutabilis tamen) eò facilius contrarii obliquitate of-
fendatur, ut in creaturis fecit omnibus patet; Ideoque, quamvis
esset, peccata actualia, quæ post regenerationem committimus,
fidei vel virtutis habitum, in statu
integritatis ita fieri necessum fuerit. Id quod analogiā
quādam ex lapsu angelorum desumit, de protoplastis probari
potest. Cur enim angelim, ab admiranda perfectione ad ex-
emplum 1.1. tremam malitiam eamq; incorrigibilem, uno actu intercedente
psorū An- (quippe probabile non est, Deum frequentatos aliquot impro-
gelorum. bitatis actus, in sanctissimo illo choro tolerare potuisse,) defen-
cerint,

terint, causa certe dari non potest, judicialis Dei ordinatio seu
pœna, ob quam mali vel peiores facti sint, sed quod summa illa
perfectio, non potuerit non per actum contrarium, plenâ vo-
luntate commissum deleri & in oppositum extremi malum rue-
re. Hæc enim non possunt non se invicem tollere: plenâ voluntate
Deo obedire, Et plena voluntate Deo reluctari, quia alterum est
extremæ perfectionis, alterum extremæ pravitatis. Ideoq; Dia-
bolus nusquam dicitur à Deo privatus esse sanctitate angelicâ,
sed ipse dicitur in veritate non sibi esse Job 8,44. Angeli mali dicun-
tur non retinuisse principatum suum, sed deliquerisse proprium domici-
lium, Jude v.6. Ratio vero hujus differentiæ est, quod unum pec-
catum actuale post regenerationem commissum, non inducat
protinus habitum absolutè contrarium; quia virtutes Christia-
næ, multis & succedaneis actionibus comparantur, & nunquam
ad illam perfectionem deveniunt, quâ primo homini concreatae
fuerunt. Hæc vero, quia non per crebras actiones acquisitæ, sed
cum natura inditæ facultas quedam contra naturalis homini fue-
runt, non potuerunt interveniente nno actu eminenter contra-
rio non labefactari, quomodo facultas vitalis in animalibus per-
fectis, violatione perfectè contraria non potest non evanescere.
Unde κατὰ βιασμὸν, seu à fortiori colligitur; etiam Adamum,
quia virtutum habitib. non accessione comparatis, sed concre-
atis instructus, merâ voluntate actu habitibus illis perfectè con-
trarium designavit, naturaliter expulisse & quasi amississe te-
neram illam & corruptionis nesciam puritatein.

XXI. At hoc est, quod Remonstrantes magno nisu impu- *Arminia-*
gnant, contendentes, actuali Dei operatione, seu ablatione cor- *ni sunt*
ruptionem subsecutam esse; justiam non amissam esse ab ho- *Samsoni-*
mine nisi meritorie: I. Deum, ob imputatum inobedientiæ meritum, tæ, persua-
actu judiciali hominem cā privasse. *Synodici pag. 107. Corvin. contr. dentes sibi*
Molin. pag. 65, 122, 156. contr. Til. cap 14. pag. 510. peccatum non agere robur, cū
physicè in animam instar veneni qualitate suâ frigidâ calidum inna- *Delilajam*
tum extinguens, quia sit actus connaturali modo, à potentia vo- *decoctum,*
luntatis libera elitus & productus, qui Ethicè solummodo & mora-
liter voluntatem deformet, adeò ut tota causalitas ejus tantum
sit meritoria. *Remonstr. Def. art 4, pag. 8. Corvinus contra Molin. cap.*
II. p. 176. concedit, Vires & virtutes hominis futuras fuisse integras et-

Jam post peccatum nisi Deus eas abstulisset. Nimirum hoc volunt;
quomodo digitus incurvatus potest redigi pro hominis arbitrio,
& quod semel curvatus est, ideo redigendi potentia non amitti-
tur; ita in hominis potestate mansisse; mente, voluntate, appeti-
tu, cursus ad Deum converti, nec redeundi facultatem amittere
potuisse, Deus vi peculiari eam abstulit, quomodo oporteat vim
quamdam majorem intercedere, si digitus liberè incurvatus ne-
queat reduci. At hic supponunt Boni Viri, id quod probari nun-
quam potest, scilicet, ex natura rei tam facile esse, corruptionem
mentis, voluntatis, appetituum corrigere, & ad angelicam pœnæ
perfectionem reducere, vel quod idem est; ex servitute Diabo-
li, in libertatem Dei transire, quam incurvatum digitum attolle-
re. Peccatum, inquit, non est actio physica, sed moralis. Quid por-
ro? Honestas & turpitudo actiones morales sunt, agunt in volunta-
tem hominis moraliter, vel ornando vel deformando, simul ta-
men physicè, alterando, movendo, inclinando, immutando, ha-
bitum inducendo, teste experientiâ; Ex voluntate perversâ, facta
est libido, & dum servitur libidini facta est consuetudo, dum con-
suetudini non resistitur facta est necessitas, dicebat de se Augu-
stinus luctans cum Manichæismo Confess. lib. 8. cap. 5. Et quia effica-
cia peccatum in voluntatem hominis agat Scriptura dictis & ex-
emplis testatur, Rom. 1, 2, 6, 7. capp. & nusquam non, ut Remonstr.
ipsi allegant Confess. cap. 7. § 5: Qui sua vineta cœidunt, si te: an
causalitatem peccati, meritioriam & Ethicam statuunt, ad est:
qua: nihil agat, nisi ut turpis haberi mereatur. Quomodo enim
porro adversus Contra Remonstr. probabunt; peccata contra con-
scientiam commissa, suâ natrâ expellere fidem, timorem filiale &c.
Si homo fidem non abjicit, sed post peccatum etiam eam reti-
net, nisi à Deo auferatur. Hæc sola absurditas facile evincit,
Adamum deliberatâ voluntate, contra conscientiam peccan-
tem, non potuisse propter diuinâ Dei justiciæ originalis, & vo-
luntariæ injustitiæ, illam retinere..

Peccatum. XXII. Posito autem: i. Haec pœnam fuisse Dei ordinatio-

originis ne parentibus primis infictam, ut deliberto uno actu injustitiæ
non cau-
interveniente, justitia originalis deleretur, & succedens pravi-
at pecca-
tas in posteros propagaretur; non tamen hæc corruptio ex inten-
um actu-
tione Delicauſa est alterius pœnae, ut Remonstrantes supponunt.

Denuo.

Deum subtraxisse ideo homini originalem justitiam, ut si quis postea ale, inten-
præciperet, ad quod præstandum homo foret impensis, vel gratiæ suæ tione sic
eum juvaret, vel morte eternâ puniret; Habet quidem originalis ordinatus
pravitas rationem causæ, alterius peccati, sed non gravioris pœ- Dei.
næ, ex Dei intentione. Nam, quod Deus adultos peccatores,
gravius punit quam infantes, non id ob æqualitatem labis origi-
nalis sit, sed ob actualia peccata, ab adultis superaddita. Quæ eis si
ratione ordinis non possunt non consequi ex originali, Dei tamen
intentio non est hominem ideo in vivis sapientiam servare, ut
actualibus peccatis originale aggravet, atq; ita plures puniendo
causas suppeditet, sed ut omnibus copia detur, etiam originalis
peccati poena prævertendi, Rom. 2, 4. 2. Pet. 3 9. Quia de causa
Salvator noster, Tò non naturæ esse, non vitæ naturali præstare ju-
dicat, sed & qui adscititiæ pravitate aliis etiam nævi peccatori-
bus scandalo est, huic demum Καλὸν εἶναι, Φησίν, εἰ δὲ ἐγενήθη
Matth. 26, 24. Marc. 14, 21. ex quo sensu B. August. infantes excipi-
endos ait, decernens non esse melius absoluere, ut planè non sit,
quam ut cum peccato originali sit, cum remedium à Deo omni-
bus præsentetur. Tom. 7. l. 5. contra Iul. c. 8. quod planum est.

§. 2. Posito hoc: corruptionem originalem ex Dei intentione
factam esse causam alterius peccati, non tamen id iniquum for-
tet, quia peccatum primum, ob connatam integritatem, & omit-
tendit facilitatem, fuit omnium gravissimum. Nam primus ho-
mo sine dubio uberiorum gratiam habuit, illud leve peccatum
omittendi, quam in statu regenerationis quispiam habet ad pec-
catum in Spiritum Sanctum evitandum. Quod si vero is, qui in
Spiritum Sanctum peccat, quia gratiæ illuminationis & renova-
tionis sciens volens abusus est, justè punitur, ut è peccato in pecca-
tum ruat Psal. 69, 28, imo si illi, qui lumine post lapsum relicto
contra ipsius luminis naturale dictamen abusi sunt, colendo in-
sesta pro Diis, quib; nihil Θεότυπος inesse, non poterat ignorare, si
inquam tales traduntur obscenioribus peccatis, in pœnam delictorū
antecedentium, Rom. 1, 24, 26, 27. quod probant voces; diò, diò τέ-
το, αὐτικοδία;) Quæ injuria; si primus homo, cuius connatura-
lem gratiam nullius in hac vita renovatio exæquat, permisus fu-
isset, de peccato in peccatum labi, & meritas voluntariæ defe-
ctionis pœnas luere. Enimvero non absurdum est, pœnam si-

mul esse culpam, quod Remonstr. tantoper exigitant, Vel enim concedent, in durationem esse pœnam, vel non esse; Si est, conserua res est. Siquidem ipsi ajunt: Indurari, idem valere, quod, abundantem, animosum, pertinacem & imperterritum fieri in peccando, & hoc fieri ab homine ipso, in explic. cap. 9. Rom. pag. 146. Act. Synod. & consequenter hi actus pœnales, erunt sine dubio, causa alterius pœnae. Si non est, sequitur, eam esse peccati Voluntarij naturam, ut gratiam expellat, & hanc non per pœnam auferrit, nec Adamo per pœnam ablata esse. Acquiescimus ergo Decisioni Augustini lib. 5. contra Fa. in cap. 3. Sicut cœcitas cordis, & peccatum est, quo in Deum non creditur, & pœna peccati, quâ cor superbum dignâ animadversione punitur, & causa peccati, cum mali aliquid cœci cordis errore committitur; ita concupiscentia, adversus quam bonus concupiscit Spiritus, & peccatum est, quia inest ei inobedientia contra dominatum mentis, & pœna peccati, quia reddit a est meritis inobedientiae, & causa peccati, defectione consentientis vel contagione nascentis. Ex quo Gryneus Tom. 2. Disp. fol. 171 Kemnit. Theol. Jesuit. art. de peccat. pag. 20. Et Bellarm. l. 2. de amiss. grat. cap. 14. col. 66 cœcitatatem cordis peccatum esse probant. Quamquam hic, de concupiscentia, dictum illud verum esse negat, lib. 5. cap. 13. col. 373. Et lib. 2. de grat. cap. 7. col. 53. illud Chrysostomi, objiciat: Si Deus impotentes nos fecit, & deinde imperat, culpa ejus est, quo dictorio veritatem sent. Augustini rucus subbuertit. Sed reponimus eidem verba sua lib. 3. de amiss. grat. cap. 91 col. 218. probabilis est sententia S. Johannis Chrysostomi & multorum scholasticorum, probabilior tamen nobis sententia videtur S. Augustini, præsertim cum ipse Bellarm. alibi videatur seriò disputare: primam gratiam, omnibus modis esse indebitam, lib. 1. de grat. cap. 2. col. 473. & lib. 2. cap. 4, propor. 3. quod omnino verum est.

Quod A- XXII I. Tertia Remonstrantium ratio, Cur potentia credendi damo, ut non possit ab Adami posteris requiri, nec potentia æternâ singulari morte puniri, hæc est, Quia Adamo remissa est, eiq; vires credentiæ personæ restituta, ideoq; ex aequitate oportere, ut posteris restituatur, quia Adam totius generis humani personam, non minus in secundum dimissum do quam in primo partio gesserit, ut loquitur Corvinus contra Til. pag. est, id po- 232. & absurdum videri æternis pœnis posteros puniri, ob peccatum ipsi steris Ada- primo auctor i condonatum, contra Mol. pag. 143. Sed hujus argumenti

avd-

ανανολγίας Autor ipse animadvertisit, ideoq; simulat, quasi hoc mi non argumento ex hypothesi Calvinianorum ductō, ad absurdum credentes adigere velit, (quo tamen contra Til. categoricē utitur.) bus dimis. Falsum verò est, Adamum in iis, quæ post lapsum vel bene vel male sum nō est. egit, posteriorum personam sustinuisse, nec enim ejus pietas Gen. 4, 26, nec peccata quæ post primum commisit, nobis imputantur, sed personalia sunt, qualis etiam pænitentia fuit, ob quam ille solus, non Cain in gratiam receptus est. Posterorum personam sustinuit, in eatum maledictione, cui subjectus est, quia hæc erat immediatum connexum, cum perpetratione antecedentis peccati: Tum in promissionibus de remissione culpæ, quas accepit, (quod impiē negant Reform. Collat. H̄g. pag. 168. B. 2.) Quantum verò attinet promissionum illarum realem applicationem & apprehensionem, in hac exemplatiter saltem, personam eorum sustinuit, quidus futurum erat, ut Christi iustitia imputaretur, quando in iustitia Adami ipsis imputata erat. Rom. 4, 23, 24.

XXIV. Quarta ratio à simili, quæ alteram ferè paginam facit, Exemplū & quā Synodici mirum delectantur, loc: allegatis, & in Antidot. militis Synod. cap. 10. sub fin. planē dū simile est: Miles quidem iste eccles, excœcati, postquam in pœnam negligentiæ, erutionem oculorum passus & porrò est, non tenetur porrò excubare, nec ad ampliorem satis factio- ab excu- nem, si hæc pœnæ species ex lege, vel pacto, vel ex naturâ rei bjs liberi fuit sufficiens. Ratio hæc est, quod si ex naturâ, sed ex conven- tione quis servus factus fuerit, proportionem tamen esse oportet. non qua- drat. at inter culpam & pœnam, quæ si solâ oculi erutione non supple- tur, vel vitâ vel aliorum membrorum amputatione puniri po- test, et si servitus illo membro, quod amputatum est, exigi non possit. Ratio: quia servitus totius corporis & singulorum membrorum temporalis est, non æterna. Nostrum verò de- lictum infinitæ offensæ, nostra servitus perpetuae obligationis est, quamobrem & pœna infernalís Diabolos ipsos ab obedientiâ Deo præstandâ non exemit Luc. 8, 29, 31, 32. Neq; homini in hominem hoc licet, quod figulo in lutum Rom. 9, 21.

S. I. Universa autem strues argumentorum à Remonstrantibus collectorum, παρελογίσται. Nos tuemur ius Dei, quod habet in repetendis donis humano generi creditis, & exigendo illo quoq; debito, cuj solvendo impares esse novit. Quæ ve- rò ab-

rō absurdā isti eliciunt ex usurpatione & exercitio ejus iuris; exercerī scilicet hoc sine, ut debitorem impotentem Deus faciat impotentem, adeoq; graviore supplicio afficiat, id negamus. Unus legis usus est, rigore suo demonstrare hominis miseriā, Rom. 3, 19, 20. sed non solus: Ex Dei intentione, legis officium magis proprium est, ducere miseros ad misericordiae pharmacum Gal. 3, 21, 22, 25. Hac distinctione, inter jus Dei, & inter usum, seu exercitium juris, Lutherus ipse, quem Remonstrantes in *Syllabum Supralapsariorum* referunt, in *Actis Synod. Defens. art.*, i p. 237. famulo illo scripto de servo Arbitrio, haut procul à fine, utitur.

§. 2. Quæ sanè confessio & justitia & clementia divinæ, sacris literis conformior est, quam si Deum ideò injustitiæ accusemus, quia merita caussæ nobis, quibus invicem nullum jus in alium est, per naturæ excellentiam, & qui adeo ex nostræ societatis regulâ, jus omnipotentis limitamus; non ubiq; in propagulo stare videntur. Quod sanè Remonstrantes satis audacter facessunt, quando Tyranno Phalaride, quovis injusto serviorum Deum proclaimant, si ob solum peccatum originale, & sequentia inde actualia peccata, que vitari non possint, quemquam puniat. ut supra citavimus Eorum Acta Synodica, Defens. Artic. 4. pag. 237. Spiritus sanctus, hanc & futuram Dei iram soli absentia fidei denunciat; Joh. 3, 36. Qui non credit Filio, ira Dei meæ super eum.

Quæ de Operatione Gratia Universalis seorsim dicenda erant, cū mensuri hujus Disputationis excludantur oportunè sequentur.

Præcipue emendanda.

Quatern. A. 3. 1 bes. 5. lin. 2. μεμετωπίων, ibid. fac. b. th. 6. l. 6. pro: quam, L. ge: quum, B. 2. fac. b. th. 8. l. pen. Τελειωτήν. ibi. th. 9. l. 3. αὐτοῖς ἐπαγγελλούσι. B. 3. l. 8: lucem, quam. L. 2. hunc. C. fac. b. th. 8. l. 9. dele: peccati. ibi. lin. antep. l. nostræ. C. 3. l. ult. motum. C. 4. §. 3. l. 9: intensionem. D. lin. ult: etto. D. 3. §. 2. l. 7. nonnullis. E. th. 2: l. 1. post utitur, lege Non. ibi. fac. b. th. 22. l. 6. post vocem delectantur, lege: Act. Syn. part. 1. jud. de 3. & 4. art. thesi 7. pag. 705. lin 7. post Gerba part. 1. lege: jud. de art. 3. & 4. th. 12. & antith. 8. pag. 361. 365. E. 2. l. 17. præparationem. E. 3. l. 4. inten- sione. ibid. l. 5. remissiore. fac. b. cap. 3. l. 8. genuina. E. 4. l. 4. sequutam. fac. b. th. 3. l. 4. quoq; F. 3. l. 5. pro Non. lege Nos. lin. 6. post Rom. 8, 3. lege. cap. 10, 5. seqq. Galat. 3, ibi. lin. 23. factam. th. 7. l. 5. Verteris. ibi. fac. b. l. 20. ipsa. F. 4. §. l. l. 15. post hoc lege Non. ibi. in fine §. addit. Gen. 26, 5. c. 46, 28. Prov. 13, 14. Joh. 7, 49. Phil. 3, 5. Chrysost. in Rom. 3, 27. Drusius Annot in Phil. 3, &c. G. 3. l. 5. prætereo. fac. b. l. antep. ostendatur. G. 4. §. l. ult. postulatione. H. l. 8. Ultreius. fac. b. th. 16. l. 16. morti. ibi. §. 1. l. 2. dicant. H. 2. l. 11. nos non. ibi. §. 2. l. 3. peccatori. H. 3. §. 1. l. 21. iusta. fac. b. §. 4. l. ult. de civit. H. 4. l. 26. Ostensio. l. 33: pro suâ, lege: tum. fac. b. §. 6. l. 6: Orationis. l. 17. simplicitati verborum.

DEO GLORIA.

Col. Diss. A 183, misc 10.